Actieblad

MAART 1986
97STE JAARGANG, NR. 1

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

ALGEMENE LEDENVERGADERING

Het bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij nodigt U uit voor de algemene ledenvergadering, te houden in het Diakonessenhuis, Bosboomstraat 1 te Utrecht, op ZATERDAG *19 april te 10 uur* **v.m. (Jaarverslagen secretaris en penningmeester, rondvraag). Een medewerker van het parapsychologische instituut van prof. M. Johnson houdt een voordracht.**

DE STAATSSECRETARIS EN DE ALTERNATIEVEN

door C.N.M. Renckens

Per 1 januari 1986 zijn nieuwe regels van kracht geworden met betrekking tot de vestiging van huisartsen. De energieke staatssecretaris Van der Reijden heeft vestiging gebonden aan een vergunningenstelsel, waarvoor de verantwoordelijkheid berust bij de gemeenten. Deze gemeenten dienen zich te houden aan een aantal landelijke richtlijnen o.a. betreffende de praktijkgrootte en dienen sterk af te gaan op adviezen van de plaatselijke huisartsenverenigingen.

De landelijke huisartsenvereniging heeft zich redelijk ingenomen getoond met deze regeling, die aan wildgroei en ongewenste concurrentie tussen artsen met zeer kleine praktijken een eind zal maken. Weinig aandacht kreeg de mededeling van de staatssecretaris dat hij in een brief aan de gemeenten zal vragen om in het plaatselijke huisartsenscala ook plaats in te ruimen voor alternatieve artsen, humanistische (?) artsen en vrouwelijke artsen. Wat hebben de vrouwelijke artsen en de humanisten misdaan om zo in één adem genoemd te worden met de alternatieven? En waarom worden die alternatieven in de politiek weer zo uiterst welwillend benaderd?

Hoe moeten wij ons de gang van zaken straks voorstellen als in een willekeurige gemeente B. en W. beslissen, ongetwijfeld tegen de zin van de plaatselijke huisartsen in, om nu maar eens in de praktijk van die aardige oude dokter, die met pensioen gaat een heuse alterneut aan te stellen? Laten wij eens kijken.

Naar de antroposoof!

Is de alterneut bijv. antroposoof dan zal de astmapatiënt, die voor controle komt en wiens pillen op zijn, toch wel erg verrast zijn te vernemen dat zijn kwaal gevolg is van overprikkeldheid van het astraallichaam, dat tot voortdurende "oversturing" voert. Zal de patiënt wel overtuigd zijn van het feit dat constitutionele therapie in zijn geval exploratie van nieuwe kunstzinnig-creatieve activiteit noodzakelijk maakt?

Is de alterneut aanhanger van de natuurgeneeswijze dan kunnen de niets vermoedende patiënten wel eens geconfronteerd worden met een zedepreker die elke klacht en kwaal wijt aan hun verkeerde leefwijze. Hoewel deze benadering vaak in goede aarde kan vallen bij mensen die gebukt gaan onder een calvinistisch schuldbesef, kan grote ongerustheid ontstaan bij mensen die graag genieten van de goede dingen van het leven. ("Dokter zal mij mijn biefstukje toch niet verbieden?"). De patiënt met reinheidsdwang krijgt wellicht zweetkuren voorgeschreven, terwijl de lijder aan smetvrees misschien wel aan agressieve balneotherapie wordt blootgesteld door zijn huisarts! En van "gezonde beweging" is nu eenmaal ook niet iedereen gediend.

Is de alterneut "slechts" homeopaat dan lijkt de schade op het eerste gezicht wel mee te vallen. Immers kwaad kan het niet. Dat het ook niet zo erg helpt is alleen maar vervelend als het ernstige aandoeningen betreft. Menige patiënt is er wel van te overtuigen dat het een overwinning is als een bronchitis, een urineweginfectie of iets dergelijks na drie of vier weken spontaan genezen is, terwijl deze aandoeningen met eenvoudige geneesmiddelen binnen enkele dagen onder de knie te krijgen zijn. Tel uit uw winst! En verder maar hopen dat de medisch-wetenschappelijke

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel 010-187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: H.A.M. Voorbij, Vinkeveen
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam
D. Uitterdijk, Medemblik
Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht
Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Vinkeveen.
De **contributie** bedraagt thans *f* 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen *f* 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal *f* 100.

opleiding van de homeopaat, die toch ook arts is, voldoende waarborg biedt tegen zonderlinge opvattingen over bijv. de kracht van het kruid bij premaligne aandoeningen, hoge bloeddruk e.d. De praktijk leert wel eens anders!

Paranormaal en op afstand

Is de alterneut paranormaal begaafd (hoewel dit vrijwel alleen bij onbevoegden voorkomt), zou die oude dame die zoveel last heeft van haar rheuma, dan echt gesterkt zijn als ze weet dat de dokter op zijn vakantie een foto van haar heeft meegenomen "om zijn energie op af te reageren"?

Is de alterneut enthousiast acupuncturist dan zal het voor die stoere vent, die echter doodsbang is voor prikken, wel direct aanleiding zijn om zich naar een andere arts te laten overschrijven of om in elk geval de dokter zo veel mogelijk te ontlopen. Stel je voor: rugpijn? "Komt U maar: met behulp van deze naaldjes zal het evenwicht tussen Uw Yin en Yang binnen de kortste keren weer hersteld zijn. U voelt er bijna niets van".

De lijst voorbeelden is willekeurig uit de breiden; wat bijv. te denken van de Moerman-arts, die zijn hele praktijk adviseert over te gaan op bietensap en om voortaan de koffie liever te laten staan. Het dieet werkt immers niet alleen genezend bij kanker, maar werkt ook preventief en zo voorkomt dokter dus dat in zijn praktijk nog kanker voorkomt.

Veel problemen te verwachten

Niet alleen de patiënten krijgen echter ongevraagd te maken met de grillen van deze medische Don Quichottes, ook de plaatselijke huisartsenorganisatie en waarnemingsgroepen zullen met problemen te maken krijgen. De alterneut zal (zoals thans veelal het geval is met zijn wild gevestigde confraters) met zijn afwijkende opvattingen en therapiën een stoorzender en lastpost zijn, die samenwerking zeer bemoeilijkt.

Dat staatssecretaris Van der Reijden, als een Sancho Panza der alternatieven, deze problemen niet voorzien heeft is hem persoonlijk misschien niet eens zozeer aan te rekenen. De man is immers econoom en heeft, wie weet, zelfs wel een oude tante die zoveel baat heeft bij dr. Vogel's apotheek. In diverse interviews heeft hij er recent blijk van gegeven de gevestigde artsen en hun beroepsorganisaties te beschouwen als een maffia. Maar op zijn departement werken toch nog wel artsen die de ondeskundige econoom, daar waar het medische zaken betreft, zouden kunnen corrigeren? Of zijn deze ambtenaren ook halve politici geworden geworden, die hun oren meer laten hangen naar de publieke opinie en op kamermeerderheid dan naar hun professioneel geweten als zonen van Hippocrates? Ze hebben in ieder geval de schijn tegen!

En dan wil Van der Reijden, met de hem kenmerkende bescheidenheid, straks in een volgend kabinet ook nog terugkeren als minister van Volksgezondheid. Kan die man niet weg? En mag er dan, net als vroeger a.u.b. weer eens een dokter aan het hoofd van dat ministerie komen?

C.N.M. Renckens

STAATSSECRETARIS OP CONGRES VAN ALTERNATIEVELINGEN

Verkiezingstijd in zicht? Altijd nuttig om een paar flinke strooppotten neer te zetten. Staatssecretaris Van der Reijden van Volksgezondheid weet er ook raad mee. Moeilijke zaken als bijvoorbeeld een uitbreiding van de preventie buiten de geijkte kanalen van hart- en vaatziekten, gedachten over de bedreiging van aids en de maatregelen van regelgevende aard die in de naaste toekomst noodzakelijk zullen blijken? Niets daarvan. In plaats daarvan bezoekt de staatssecretaris een congres van een groep alternatievelingen, verenigd in de Novag, Nederlandse organisatie van alternatieve genezers.

Daar heeft hij de gedachte ontvouwd dat het goed zou zijn wanneer de reguliere artsen zouden samenwerken met artsen en therapeuten die aanhangers zijn van wat dan zo eufemistisch heet alternatieve

methoden, maar waarvoor we ook wel een ander woord kunnen bezigen.

Reguliere artsen zouden, zo belichtte de staatssecretaris zijn ideeën, als de patiënt dat wenst moeten verwijzen naar een alternatieveling, arts of niet. Goed, dat zou dan eerst als experiment gedurende een aantal jaren moeten geschieden. De "gewone" artsen zouden dan meteen een inzicht krijgen in de doeltreffendheid van de alternatieve methoden. En anderzijds verwachtte de staatssecretaris dat de alternatieve genezers uit de proef zouden kunnen destilleren wat hun mogelijkheden, wat hun normen zijn.

Centrum in Winterswijk?

Er blijken plannen te zijn om een alternatief geneeskundig centrum te stichten in Winterswijk, op een flinke afstand overigens van de grote geneeskundige onderzoekcentra: de enorme bundeling van medische deskundigheid in de grote academische ziekenhuizen heeft men in zo'n centrum niet van node... De staatssecretaris, wie zijn medische adviseurs kennelijk met succes hadden ingescherpt op zijn tellen te passen, zei kritisch de plannen te aanschouwen.Maar liet hij er op volgen, "met een positieve grondhouding". Hij zag er een soort spiegelbeeld in van zijn plan voor de samenwerkingsverbanden tussen "gewoon" en alternatief.

De Novag overkoepelt bepaald niet alle alternatievelingen en Van der Reijden liet dan ook duidelijk uitkomen dat erkenning (stel je voor!) nog niet aan de orde was. Ook subsidie niet (al heeft de staassecretaris dan wel vier ton uitgetrokken voor onderzoek naar de invloed van paranormale methoden op hoge bloeddruk...).

Novag deelt prijzen uit

Op het Utrechtse congres van de Novag heeft men direct maar flink uitgepakt met het uitreiken van een prijs voor wetenschappelijk onderzoek. Acupuncturiste H. Wedel-Jansen kreeg de prijs (2000 gulden en een indrukwekkende oorkonde) Zij heeft ontdekt dat de acupunctuurprikken de sportieve prestaties van karateka's ten goede beinvloedden.

Er werden voorts twee eervolle vermeldingen uitgedeeld. Een ervan was voor de voormalige hartchirurg Van der Schaar voor zijn onderzoek naar de resultaten van de chelatietherapie. Een paranormale genezer werd bij deze prijzenronde niet vergeten. Pananormaal genezer Snel uit Bilthoven had ervaren dat een paranormale behandeling van tumoren bij proeven op dieren gunstige resultaten toonden...

Hoe zal Van der Schaar zich voelen in dit gezelschap? Tja, "misery acquaints a man with strange bedfellows" zei Shakespeare al.

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

VERONICA WACHTTE VERGEEFS OP SOKKENWONDER

De secretaris van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, drs. I.A. van de Graaff heeft op niet mis te verstane wijze voor radio Veronica de staf gebroken over de wondersokken van D.J. Visscher te Vijfhuizen. Deze "magnetische" sokken zouden ziekten en kwalen genezen. Laat Visscher, een magnetiseur, maar met bewijzen komen, zei de heer Van de Graaff. Radio Veronica had Visscher uitgenodigd om zijn schepping, de biomagnetishe sok, te verdedigen. Hij kwam echter niet opdagen.

De Consumentenbond heeft in zijn gids gewaarschuwd tegen de dure sokken (*f* 98,75 per paar) die volgens de beweringen van Visscher van een magnetische veld zijn voorzien en tegen een reeks van kwalen zouden helpen. In advertenties wordt Neeskens als getuige aangevoerd. Dankzij die speciale sokken was hij in minder dan de helft van de tijd weer in staat "in de top mee te draaien". Twee chirurgen onderscheidenlijk uit Zeist en Son werden aangevoerd omdat zij aanbevelingen zouden hebben geschreven voor de scheppingen van Visscher. Beiden hebben hem inmiddels gesommeerd daarvan in den vervolge af te zien.

De KAMA, keuringsraad aanprijzing medische aspecten, had de advertenties veroordeeld, maar niet alle acquisiteurs houden zich daaraan. Bijvoorbeeld niet die van Bosch & Keuning te Baarn, die Visschers advertentie hadden geworven voor het blad Denken & Doen van de Vereniging voor Huisvrouwen, zoals wij berichtten in ons decembernummer.

Om die veroordeling van de KAMA te ontgaan plaatste het bekende Rotterdamse huis-aan-huisblad De Havenloods een pseudo-interview met Visscher. Henk Blanken van Het Vrije Volk inspireerde dit tot een groot artikel tegen de Vijfhuizense sokkenmagnaat. Hij vroeg o.a. de mening van drs. Van de Graaff; "Je doet er inderdaad weinig tegen". zei deze, "Iemand die flink pijn heeft kun je zo een paar honderd gulden lichter maken. En ook als het niet werkt zeggen die mensen na afloop nog dat het toch het proberen waard was". Want om te erkennen dat je gewoonweg beetgenomen bent ... dat hoor je niet zo gauw.

Visscher heeft voor het op de markt brengen van zijn sokken het postorderbedrijf Verano products in de arm genomen. Directeur Wim Bos van dat bedrijf adverteert o.a. in damesbladen met theezakjes als vermageringskuur en met anti-rookmiddelen.

Uit het artikel in het Vrije Volk blijkt voorts dat de acquisiteurs van Bosch en Keuning te Baarn de advertentie die in het orgaan van de Vereniging voor Huisvrouwen was opgenomen ook hadden geworven voor het blad Omega van de Nederlandse Vereniging van Slechthorenden. Het bestuur van deze vereniging vond de advertentie voor biomagnetische sokken echter te dol. Zij verzocht Bosch & Keuning hiervan voortaan verschoond te blijven.

MANIFESTEERT DE BLOEDDRUK METER DE KRACHT PSI?

In De Telegraaf kon men op 5 januari jongstleden een advertentie aantreffen gesierd met het embleem van de Rijksuniversiteit te Utrecht. Oproep patiënten met hoge bloeddruk stond er boven. De tekst luidde als volgt:

Het ministerie van WVC heeft aan de Stichting WOPG (wetenschappelijk onderzoek paranormale geneeskunde, red. AtdK) een subsidie toegekend voor onderzoek op het gebied van de paranormale geneeskunde. Patiënten met hoge bloeddruk die zouden willen meewerken aan dit onderzoek kunnen zich daarvoor aan melden op het volgende adres: Rijksuniversiteit Utrecht vakgroep Parasychologie, kamer g 145, drs. J.T.M. Attevelt, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht, tel 030-534826

Binnen één week hadden zich ruim 1200 patiënten opgegeven, wist hetzelfde dagblad naderhand te vertellen. Van hen zullen er 120 langs paranormale weg worden behandeld. Twaalf paranormale genezers nemen vrijwillig aan dit experiment deel. "Vooral medici en natuurkundigen wachten geamuseerd handenwrijvend af of bij dit spectaculaire experiment nu eindelijk het bestaan van die sterk vermoede maar ook als wetenschappelijke humburg weggewuifde kracht tussen mensen wordt aangetoond die in de parapsychologie als Psi wordt aangeduid", aldus André de Kromme in een groot opgemaakt artikel.

Het blad citeerde de secretaris van de faculteit Sociale Wetenschap waaronder de vakgroep parapsychologie valt: "er is een duidelijke behoefte aan goed onderzoek naar alternatieve geneeswijzen. Dat ook de overheid zich daarvan bewust is" aldus de secretaris van de faculteit, drs. E. Czyzewski, "blijkt wel uit het feit dat WVC in deze financieel krappe tijd vier ton ter beschikking stelt".

André de Kromme doet in De Telegraaf nog eens de situatie in Utrecht uit de doeken. Op 1 april 1974 werd de Zweed prof. Martin Johnson gewoon hoogleraar in de parapsychologie. De bijzondere leerstoel wordt nog steeds bezet door Henri van Praag, als opvolger van Tenhaeff. Nu wijlen Tenhaeff heeft destijds heftig geopponeerd tegen de benoeming van een wetenschapsman als Johnson.

"Nuchtere topfunctionarissen"

De vakgroep parapsychologie gaat zich nu, geheel buiten de medische faculteit om, bezig houden met een medisch onderzoek: experimenten met paranormale beïnvloeding van de bloeddruk. Aan het artikel van De Kromme ontlenenen wij dat de stichting WOPG vier jaar geleden is opgericht door "nuchtere topfunctionarissen van enkel grote bedrijven, die persoonlijke belangstelling hadden voor paranormale geneeswijzen". Het doel is om eens en voor altijd uit te maken of paranormale methoden werken of niet.

De ontwikkelingspsycholoog drs. Hans Attevelt — in de advertentie genoemd — is al geruime tijd bezig met een onderzoek op verzoek van de organisatie van paranormale genezers. Bij bijna 3300 patiënten met 400 verschillende aandoeningen stelde deze ontwikkelingspsycholoog — géén medicus! — een onderzoek in naar het ziekteverloop. Hij zoekt het nu in de aanwijzingen van de bloeddrukmeter: het ministerie had daar vier ton voor over! Om te weten of het om Psi gaat of dat er sprake is van psychologische beïnvloeding heeft Attevelt de patiënten in drie groepen verdeeld. Groep C zal niet weten dat er geen genezer aanwezig is, groep B kan de genezer niet zien, maar de genezer de patiënt wel, groep A onderwerpt zich aan handoplegging en strijken.

GEDYNAMISEERD TEGEN DE GRIEP

De basisstof wordt tot 200 x gedynamiseerd, zo wordt ons voorgehouden met betrekking tot het drinkbare anti-griepmiddel Influensin. "Een veilig natuurlijk middel", juichte een advetentie in de Zuidlimburger van 6 november jongstleden.

Een advertentie die er eigenaardig uitzag, omdat zij als een krante-artikeltje begon: "Van onze wetenschappelijke medewerker". Influensin zou, volgens "de artsen" (let wel op het lidwoord "de"!) volkomen de anti-griepprik vervangen. In het "artikel" wordt dr. R. Zuidema aangehaald die in Libelle Medisch heeft gesteld dat Influensin zelfs beter werkt dan de normale griepinjecties.

Influensin wordt als volgt gemaakt, lezen wij in de advertentie die onderaan met grote letters vermeldt "verkrijgbaar bij drogisterij De Fontein". Aan het Pasteur Instituut en het RIV te Zeist wordt gevraagd welke de te verwachten griepen zijn. "Van deze influenzavirussen wordt een serum gemaakt". Dat serum is de basisstof die tot "200 x wordt gedynamiseerd". "Het aldus verkregen middel laat door middel van signaalfunctie het lichaam antistoffen maken. En daar gaat het om, daarmee gaat u veilig en griepvrij de winter door". Zonder griep de winter door.

Maar wat zou toch het natuurlijke element zijn, waarvan de advertentie zo hoog opgeeft?

Wij veroorloofden ons ook nog andere advertenties op dezelfde pagina van de Zuidlimburger te bekijken. En zie bij de kleine advertenties vonden we nog onder "diversen" niet alleen (het liep ook in Kerkrade tegen de Sinterklaastijd) "Wilt U Sint en 2 Pieten thuis ontvangen?" maar ook een annonce van E. Leufkens. Hij is paranormaal natuurgenezer. "Diverse kwalen. Cityflat 210, Heerlen".

Ook bij hem zal het er wel heel "natuurlijk" toegaan. Het woordje paranormaal is al niet meer voldoende, zonder de aanvulling "natuur" voor een mensheid die het "terug naar de natuur" in het vaandel heeft geschreven en zich graag door diverse lieden een oor laat aannaaien.

"WONDERGENEZINGEN" bij KANKER

De gynaecoloog prof. dr. F.B. Lammers behandelde het onderwerp wondergenezing in een voordracht in het Academisch Medisch Centrum te Amsterdam. In de rubriek Klinische lessen werd deze voordracht afgedrukt in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde (januarinummer 1986).

Wij veroorloven ons enige citaten uit dit artikel. Prof. Lammes veronderstelde dat zijn gehoor patiënten zou ontmoeten die uiting gaven aan de zeer indrukwekkende resultaten van alternatieve geneeswijzen. "Het is voor een arts noodzakelijk om zich te realiseren dat er nog heel andere verklaringen zijn voor verbluffende genezingsresultaten van alternatieve therapie".

Het kan o.a. voorkomen dat de diagnose niet juist was. Soms zijn er patiënten bij wie de diagnose kanker met stelligheid door een ervaren medicus was gesteld, maar soms jaren later moest die diagnose worden herroepen. Zouden deze patiënten hebben gekozen voor een alternatieve behandeling dan zouden zij een levend bewijs vormen voor de wonderbare genezing van kanker door alternatieve behandeling. Bij het grondige onderzoek van de Moerman — therapie door de commissie Delprat in 1958 kwam naar voren dat deze mogelijkheid van "genezing" zich veelvuldig voordeed.

Prof. Lammes gaf een aantal voorbeelden, die een keuze vormden uit een verzameling patiënten uit verschillende centra bij wie de aanvankelijke diagnose werd gewijzigd. Hij wees er verder op dat de diagnose kanker in vele gevallen gemakkelijk maar soms uiterst moeilijk is vast te stellen. De grens tussen goed- en kwaadaardig is niet altijd scherp aan te geven: ook komen allerlei valkuilen voor. "Wanneer de diagnose niet wordt herroepen, kan een opvallend beloop ontstaan. Elke behandeling zal resulteren in een genezing en als een trofee worden gebruikt. Van oudsher sierden kwakzalvers zich reeds met deze tooi".

Het is, vervolgde prof. Lammers, allerminst uitgesloten dat er tot dusverre onbekende mogelijkheden liggen bij alternatieve behandeling. *Zeker is dit niet en het is nog nimmer bewezen* (cursivering van ons, red. AtdK) Het is triest wanneer patiënten met een curabele vorm van kanker van behandeling afzien op grond van deze drogbeelden. Bij een nog te genezen patiënt is actieve bestrijding (spatiëreng van ons, red. AtdK) van alternatieve behandelingsmogelijkheden alleszins gerechtvaardigd.

Bewijsvoering uit de ongerijmde

Genezing van kanker door alternatieve behandeling kan soms heel goed worden verklaard na zorgvuldige analyse van de ziektegeschiedenis of na herbeoordeling van de histologische preparaten. Wie patiënten met kanker moet adviseren en begeleiden moet ervan op de hoogte zijn dat genoemde mogelijkheden niet zeldzaam zijn. De kwakzalver wordt met bewijsvoering uit het ongerijmde in de kaart gespeeld.

Zolang dit besef ontbreekt zal men een veel te welwillende houding aannemen ten aanzien van alternatieve methoden voor het genezen van kanker. Het is geheel onverantwoord (spatiëring van ons, red. AtdK) wanneer een patiënt op grond van dergelijke suggestieve informatie afziet van curatieve behandeling, aldus prof. Lammers.

WAT MANKEERT U?
DE COMPUTER ZOEKT HET UIT — IN LEEUWARDEN

Ooit gehoord van cantamega 2000? Dat is een tablet met "een uitgebalanceerde hoeveelheid vitaminen, mineralen, sporenelementen, enzymen en andere stoffen", die tegemoet komen aan de behoeften van de moderne mens (en wie is dat niet?!) Vitamine B complex komt er in een hoge dosering in voor, vitamine C, zink, magnesium, ijzer, kelp en lecithine. D. Muller, arts voor homeopathie en natuurgeneeswijze schrijft er in aanbevelende zin over op de voorpagina van Natuurpost, een blad dat in een oplage van een miljoen exemplaren wordt verspreid. Het is uitgegeven door de "stichting Knipseldienst SKD". Als correspondentie-adres wordt postbus 471 te Leeuwarden genoemd.

Op een binnenpagina komt de arts R.B. Nauta uit Assen aan het woord over "voedingssupplementen". Rink Nauta, een homeopaat, heeft zich destijds verbonden om in radiopraatjes over homeopathische geneesmiddelen, waarop de Tros haar luisteraars vergast, produkten van Bioform Holland b.v. te Heerenveen te noemen. Maar naderhand trok hij zich terug. Over de moeilijkheden waarin Nauta daarmee raakte heeft Vrij Nederland destijds uitvoerig bericht en wij maakten er vorig jaar melding van in ons septembernummer.

Lichaamstaal en voedings principes

In het op weekendformaat met een groene steunkleur gedrukte "Natuurpost" treft men een z.g. *voedingstest* aan met 263 vragen. De test moet men uitsluitend inleveren bij "uw winkelier" die voor de terugzending zorg draagt. De vragenlijst heet ontworpen te zijn om lichaamstaal te vertalen in voedingsprincipes. De computer zal uitmaken wat men moet eten, welke voedingssupplementen men tot zich moet nemen.

Aardig voor de winkelier om te lezen dat de klant 's

nachts meer dan tweemaal moet urineren of dat een verminderde libido (seksuele lust) diens deel is.

Andere vragen: Heeft U spits toelopende vingers? Heeft U kanker? Heeft U meer gas dan normaal in de hogere en lagere darmen? Heeft u een kropgezwel? Heeft U een hazelip? Heeft u veel lichaamshaar? Eet u chocoladerrepen, een of meer per dag? Vrouwen: Is het moeilijk voor u om zwanger te worden? Is uw seksuele drang laag? Is er bij u de diagnose gesteld dat u lupus erythmatosus heeft? Eet u kant en klare toetjes? Heeft u een stem gelijk aan die van de andere sekte? Urineert u meer dant twee liter dagelijks? Zo gaat dat maar door.

De computer zal het allemaal wel uitzoeken.

In het vorige nummer van ons blad maakten wij melding van de door het medische tuchtcollege uit zijn ambt gezette alternatieve Leeuwarder arts J.W. Visser. Hij liet zijn patiënten een lijst van 22 vragen invullen en leidde uit de antwoorden af welke vitamines patiënt nodig had. Eenvoud is het kenmerk van het ware zal hij gedacht hebben.

De mannen van de Natuurpost, die zich verschuilen achter een postbusnummer, merkwaardiger wijze óók in Leeuwarden doen het beter met een lijst met 263 vragen (te beginnen met "is uw tong pijnlijk," en eindigend met "Gebruikt U kant en klaar voedsel") En bovendien zal de computer hier de vraag beantwoorden welk voedingssupplement is aangewezen. Tegenover de vragenlijst schrijft. D. Muller, hierboven al genoemd, een artikel over de zegeningen van vitamine E en het vitamine B-complex.

De knoflook ontbreekt niet op de bladzijden van de Natuurpost. Groot knoflooknieuws wordt aangekondigd. Dr. Sandra Cabot uit Sydney heeft een preparaat ontwikkeld dat de firma Nutrivital in de handel brengt.

VASOLASTINE OF AMPUTATIE?

Een medicus die het zo omstreden middel vasolastine toepaste bij een patiënte om zodoende aan amputatie van een been te ontkomen en haar niets mededeelde over de consequenties die niet opereren te weeg zou brengen is tot een maand schorsing veroordeeld. Het Gerechtshof te Arnhem bekrachtigde deze beslissing van het college voor medisch tuchtrecht te Zwolle.

Het betrof hier een suikerpatiënte. Haar toestand was in de loop van 1981 zodanig geworden dat zowel de internist als de huisarts met haar de situatie bespraken: er was aan amputatie van het linkerbeen niet te ontkomen. Een schoonzoon raadde amputatie af en drong aan op behandeling in het centrum waaraan de boven aangeduide vasolastine-arts was verbonden. Zij is daarna met vasolastine behandeld, maar enige maanden later moest zij toch worden geopereerd. Te laat. De patiënte overleed.

Medisch Contact zette boven het arrest van het Arnhemse gerechtshof een foutief kopje "Chirurg amputeert te laat",.. waaruit zou kunnen worden afgeleid dat de chirurg een maand werd geschorst. Er volgden in Medisch Contact enige reacties (de redactie erkende ruiterlijk dat de kop boven het artikel onbedoeld misleidend was) De Eindhovense chirurg dr. C.M.A. Bruyninckx uitte ook critiek op de internist die bij de constatering van gangreen geen (vaat) chirurg in consult had geroepen.

PRIJS VAN BIOHORMA VOOR CELBIOLOOG

Voor de tweede maal is de Alfred Vogelprijs uitgereikt — een prijs van de Biohorma-groep te Elburg die in Nederland de z.g. natuurgeneesmiddelen van de Zwitser Alfred Vogel kennelijk met veel succes in de handel brengt. Het was een zeer formele plechtigheid in de Spiegelzaal van het hoofdstedelijke Amstel Hotel.

De eerste laureaat was in 1980 de medisch socioloog dr. C.W. Aakster, die een onderzoek instelde naar de effectiviteit van homeopathische en plantengeneesmiddelen en berekende welke enorme besparingen zouden worden bereikt wanneer men daar maar toe overging. Er is nogal wat kritiek geweest op dit duidelijke preken voor eigen parochie en de wetenschappelijke status van dr. C.W. Aalster rees er bepaald niet door tot middaghoogte.

Er is nu een stichting gevormd, die de prijs eens in de vijf jaar zal uitreiken en prof. dr. R.P. Labadie, hoogleraar farmacognosie aan de Rijksuniversiteit Utrecht is er voorzitter van. Aakster heeft men ook een plaatsje gegund in het stichtingsbestuur — hij is nu eenmaal de goeroe van de natuurgenezers — en verder maken daar deel van uit een arts uit Overdinkel, D. Meyer, apotheker C.C.M. Kerbosch uit Amsterdam en een mede-directeur van Biohorma, J.H.D. Tolenaar (penningmeester!)

De aanwezigen kregen heel wat toespraakjes te horen. A.H.M. Bolle, directeur van Biohorma, pardon laboratorium Biohorma, poogde het heel mooi te houden en beantwoordde de critiek op de prijs aan Aakster met de stellige mededeling: wij hebben Aakster niet willen beinvloeden, Aakster heeft zich door niemand laten beïnvloeden. Om elke twijfel voortaan te vookomen is echter de aparte stichting in het leven geroepen.

Het Utrechtse "transferpunt"

De prijs werd ditmaal toegekend aan de Utrechtse celbioloog dr. R. van Wijk, die tien jaar geleden een ZWO-beurs kreeg voor immunologisch onderzoek aan de universiteit van Colorada in de Ver. Staten. Van Wijk was in 1983 een van de grondleggers van het "Transferpunt voor geïntegreerde geneeskunde van de vakgroep Moleculaire Celbiologie". Hij is als

zodanig bezig met een onderzoek naar de betekenis van het basisbioregulatie systeem en de invloed van alternatieve geneeswijzen. Zelf noemde Van Wijk deze functie van betekenis voor "enige coördinatie" tussen twee werelden.

Met behulp van de prijs zal men proberen de anti-vervuilingsreactie van de lichaamscel en dan in het bijzonder de cel in het bindweefsel zo goed mogelijk vast te leggen. "Kijken naar het bindweefsel is anders dan enige jaren geleden". Twee meetmethoden worden gehanteerd, een elektrische (de verandering van de ionenhuishouding) en een thermische (temperatuurprikkels op de bindweefselstructuur) Zulks in relatie tot de reguliere geneeskunde en de natuurgeneeskunde.

Huisarts Meyer uit Overdinkel kwam ook aan het woord over het bioregulatiesysteem. Behandelingen moeten het zelfregulerend vermogen versterken. Door toepassing van natuurlijke geneesmiddelen word de arts in staat gesteld om het basisbioregulatiesusteem te stimuleren in zijn strijd om het herstel. Aan de "wetenschappelijke onderbouwing" mankeert nog wel het een en ander. Daar moet het onderzoek van Van Wijk toe bijdragen.

Priessnitz en Kneipp

De patiënt zelf wordt door huisarts Meyer flink aan het werk gezet: voedingtherapie, verbetering van de leefwijze, ademhalings- en ontspanningsoefeningen, zon- licht- en luchttherapieën, waterbehandelingen (baden, compressen en wikkels om de afvalstoffen af te voeren) naar de ideeën van Priessnitz en Kneipp. Meyer zweert ook bij de voedingrichtlijnen van de Zwitser Bircher-Benner. Maar het zijn wel ideeën van jaren en jaren geleden — de levensstijl van de hedendaagse mens is wel iets anders dan die in de dagen van Priessnitz (1790-1890) en pastoor Kneipp (1827-1892) Huisarts Meyer veroordeelt en passant het gebruik van koortstabletten en antibiotica omdat zij het zelfregulerend vermogen zouden verzwakken en leiden tot chronische ziekten.

SJOUKJE EN DE KNOFLOOK

Is een actrice die een doktersrol vervult een medische autoriteit? De president van de Zwolse rechtbank vindt van niet. Sjoukje Hooymaayer, die de rol van dokter vervult in de televisieserie van de Vara, "Zeg 'ns Aa" heeft vorig jaar op uitnodiging van het Japanse knoflookpreparaat Kyolic een reis kunnen maken naar Japan en haar enthousiaste uitspraken werden door Kyolic gebruikt in advertenties om het preparaat aan te bevelen.

Over Kyolie hebben wij in het jongste decembernummer van ons Actieblad geschreven. Behalve Sjoukje Hooymaayer zouden ook Amerikaanse topatleten in de wolken zijn met dit preparaat dat zij als "aanvullend voedingsmiddel" gebruiken. Aldus de reclame van de importeur Pharmafood te Putten.

Intussen heeft de Reclame Codecommissie bezwaar aangetekend tegen de advertenties van Pharmafood. De bewering dat in de capsules van Kyolic vijftig maal zoveel knoflook zou zitten als in overeenkomstige produkten is bijvoorbeeld beslist niet waar. De indruk die in sommige advertenties werd gewekt als zou Kyolic een geneesmiddel zijn is eveneens een onderwerp van critiek van de Reclame Codecommissie geweest.

Pharmafood had het grondig aangepakt — er was ook nog zoiets als een telefoonlijn voor informatie, waaraan de actrice eveneens had meegewerkt. Te hopen valt dat zowel Sjoukje als Pharmafood nu een toontje lager zingen waar het de lof voor Kyolic betreft.

JONGE ONDERNEMER

Edward van Ulft heeft in Bloemendaal een praktijk gevestigd voor natuurgeneeskunde. Wat hij zoals beoefent? Hij is specialist in klassieke homeopathie, klassieke Chinese massage en ooracupunctuur. Hij kreeg in Haarlems Dagblad een artikeltje met foto voor zijn originele, zoals het heet, verzekering. Wie namelijk van zijn huisarts een verklaring krijgt dat hij gezond is krijgt in ruil voor de maandelijkse betaling van 1 pct. van het maandloon een pakket voorzieningen. Iedere cliënt is verplicht zich twee keer 's jaars door van Ulft te laten controleren. De hele gezondheidstoestand van de cliënt wordt doorgenomen van Van Ulft bekijkt dan ook de iris van het oog. Niet-patiënten betalen hem per bezoek drie procent van hun maandinkomen.

De thans 39-jarige Van Ulft heeft zijn opleiding genoten aan de Bloemendaalse Academie voor Natuurgeneeskunde. Hij heeft met succes al een lening gevraagd voor een homeopathische apotheek en de aanschaf van een massagetafel. Ook heeft hij nog wat geld nodig voor het opzetten van een administratie en het plaatsen van advertenties. Het regionaal dienstverleningscentrum voor het midden- en kleinbedrijf heeft al positief gereageerd op de aanvraag van deze ondernemer in de natuurgeneeskundige branche.

NEPARTS AAN DE LIJN

"Gooi direct de hoorn op de haak als dokter Verhoef belt", adviseert de GG & GD te Haarlem vrouwen. Drie jaar geleden begon het, vertelt Haarlems Dagblad. De onbekende die opbelt en zich "dokter Verhoef van de GG en GD "noemt vertelt dat hij bezig is met een belangrijk medisch onderzoek. Hij begint dan zeer impertinente vragen te stellen die

beschreven worden als zijnde van "fysieke en seksuele" aard. Hij heeft ook wel eens vrouwen gevraagd de hoorn van de telefoon tegen de hartstreek te houden. Dan kon hij de hartslag controleren.

Op gelijke wijze wordt de naam van de Haarlemse firma Hunkemöller (lingerie, corsetten en badgoed) gebruikt. *De opbeller belooft een gratis BH of andere* cadeau. Een paar keer in de week wenden vrouwen zich tot de firma over deze zaak.

De geheimzinnige opbeller heeft nog een derde ijzer in het vuur: als enquêteur van de afdeling Haarlem van de Nederlandse Vereniging voor Seksuele hervorming. Dan noemt hij zich Van Vliet en stelt vragen over seksuele ervaringen aan vrouwen.

HORMONEN TEGEN AIDS?...

Een zacht gezegd wonderlijke theorie verkondigt een arts in het Brabantse Gilze. Hij schrijft, ziekten als kanker, reuma, multiple sclerose en zelfs aids toe aan... stress. Ja deze huisarts beweert dat ook ouder worden en overlijden gevolgen zijn van stress.

Bij een universele oorzaak behoort een universeel geneesmiddel. Dat zijn hormonen. Hij is, zelf herstellende van actinomycose, tot deze conclusie gekomen. De arts, Jos van den Bergh (42) behandelt thans een vijftigtal patiënten met hormonen.

Op een vraag of hij een nieuwe dokter Moerman is antwoordde Van den Bergh: Het Moermandieet is een softe vorm van therapie. Ik maak gebruik van de oerkrachten van de hormonen — dat is wel iets anders.

Op de pagina Leef van het Eindhovens Dagblad werd hieraan een groot — onkritisch — artikel gewijd. Aan het slot waarschuwt de arts verslaggever Ron Ruggenberg: "Je begrijpt toch wel dat mijn theorie het einde kan betekenen van het grootste deel van de farmaceutische industrie?"

Wanneer zulk nieuws op de redactie van een krant belandt zou men twee wegen kunnen bewandelen: óf de zegsman is niet helemaal compos mentis en men besluit het verhaal niet te publiceren om de man tegen zichzelf te beschermen. Of wel men raadpleegt eens een medische autoriteit over dit wereldschokkende nieuws en voorziet het artkel van het nodige commentaar.

Niets van dat alles geschiedde. In een ingezonden brief maakte dr. C.M.A. Bruyninckx, als chirurg verbonden aan het Eindhovense St. Joseph Ziekenhuis bezwaar tegen het artikel dat bewees dat ook "reguliere" artsen kwakzalvers kunnen zijn. "Voor de (potentiële) patiënt is het te hopen dat journalisten hun voorlichtende taak in deze serieuzer zullen nemen dan de journalist die dit flutverhaal in elkaar heeft geflanst", aldus de heer Bruyninckx. Maar deze *laatste kritische zin schrapte de hoofdredactie*. Want, aldus de hoofdredactie van Eindhovens Dagblad, dat getuigde "alleen van onbegrip voor de journalistiek". De krant, aldus C. van Houtert signaleert zaken zonder direct de pretentie te hebben uit te maken wat goed of slecht is. "Omstreden vernieuwingen kunnen na enige tijd succesvol blijken". Aldus het E.D. in alle ernst...

"OESTERPILLEN" IN BESLAG GENOMEN

Indrukwekkend mag de verbeeldingskracht worden genoemd van degenen die een slordige duit in de wacht willen slepen met het bedenken van wéér een middel om de mensheid van allerlei kwalen te genezen. Neem nu de "oesterpillen", die plotsklaps zijn "opgedoken" — uiteraard niet uit de Zeeuwse wateren maar uit de retorten van een of ander fabriekje. Niet alleen "geneesmiddel", maar zo denkt men in het buitenland (Nederlanders denken aan zoiets uiteraard niet) dit soort pillen zal de mannelijke potentie verhogen.

In Heerenveen — buiten het geweld van de Elfstedentocht — kwam de politie in geweer op verzoek van de Inspectie voor de Geneesmiddelen. Daar werd bij Bioform Holland B.V. ingegrepen. Men heeft er een grote voorraad "oesterpillen" in beslag genomen. Daarnaast ook een voorraad boekjes met de titel "De oester als genezer".

Bioform Holland was al herhaaldelijk gewaarschuwd omdat het doet voorkomen alsof de oesterpil een geneesmiddel is. Daarmee overtreedt het bedrijf de wet op de geneesmiddelenvoorziening. Directeur H. Hutting verklaarde tegen de pers dat de oesterpil helemaal geen geneesmiddel is maar gezien moet worden als een voedingssupplement. Dat is niet geheel in overeenstemming met het boekje "De oester als genezer"! De waarde van de in beslaggenomen goederen schatte dezelfde Hutting op drie ton; de Heerenveense gemeentepolitie deed er een schepje af en gaf op: 200.000 gulden. De directeur kondigde verder aan dat hij tien van de vijftien personeelsleden moet ontslaan — zo groot was het aandeel van de oesterpreparaten in de totale produktie van het bedrijf. Behalve oesterpillen werden er ook zulke wonderlijke zaken als oestermelkdragees vervaardigd.

PARAPSYCHOLOGIE

Verzuim niet op zaterdag 19 april (10 uur v.m.) in het Diakonessenhuis te Utrecht (Bosboomstraat 1) onze ledenvergadering bij te wonen. Een medewerker van het parapsychologisch instituut van prof. M. Johnson houdt dan een belangwekkende voordracht over experimenten. Bestaat "psi" of niet?
(Er wordt aan de leden geen afzonderlijke convocatie gezonden)

JUNI 1986
97STE JAARGANG, NR 2

Actieblad TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ
Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

LEVENDIGE DISCUSSIE OVER DE NIET-AFLATENDE STRIJD TEGEN DE OPDRINGENDE KWAKZALVERIJ

Een levendige discussie over het opdringen van de alternatieven in de medische wereld beheerste de algemene vergadering van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, op zaterdag 19 april te Utrecht gehouden. "De overheid hebben we niet mee..." constateerde voorzitter *C.W.Chr. Deurman*. "Het is treurig maar waar, maar aan de wet wordt niet de hand gehouden. Het gebeurt zelden dat iemand vervolgd wordt wegens het onbevoegd uitoefenen des geneeskunde".

De heer Deurman vertelde het geval van een sportmasseur die migraine van een suikerpatiënte met acupunctuur behandelde. De insuline, zo adviseerde hij, kon ze wel laten staan. De vrouw was er afhankelijk van, raakte in coma maar haar leven kon nog nèt worden gered. In dit geval werd de sportmasseur wel vervolgd maar het toebrengen van lichamelijk letsel kon niet worden bewezen. Wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde werd hem een boete van *f* 5000 opgelegd.

In een circulaire heeft in 1984 de hoofdinspecteur voor de volksgezondheid gewaarschuwd tegen de toepassing van de chelatie-therapie. Daar is een procedure tegen aangespannen en de tuchtrechterlijke toetsing werd teruggenomen. Spreker ziet op de Velperweg in Arnhem voor een pand thans een groot bord met het woord "chelatie-therapie"...

*

De secretaris van de vereniging, de heer *I.A. van de Graaff* getuigde van enig optimisme ten aanzien van de invloed van de vereniging. Veel mensen bellen hem op — het is goed dat er een telefoonnummer is waar mensen terecht kunnen (010 — 4187 149).

Nogal wat scholieren verzoeken om materiaal voor het maken van een werkstuk of scriptie (In dit verband is het verheugend dat een Ivio-publicatie in voorbereiding is waarin het vraagstuk van de kwakzalverij wordt behandeld op systematische wijze — red.) Ook van de zijde van andere groepen werd de secretaris benaderd: journalisten die vragen voorlegden over concrete gevallen van kwakzalverij. De Veronica Omroeporganisatie kwam bij spreker het geval van de magnetische sokken voor leggen. Ook de Wereldomroep besteedde aandacht aan de vereniging. "Wij hebben toch bereikt dat de alternatieve geneeswijzen niet zo respectabel zijn als zes jaar geleden", aldus de heer Van de Graaff.

De penningmeester, de heer *H.A.M. Voorbij*, kon kort zijn: De ontvangsten van de vereniging zijn ongeveer even groot als de uitgaven. Geen financiële zorgen derhalve... maar het ledental dient verder te groeien.

Het lid, de heer *Ottervanger* uit Hilversum, was het opgevallen dat het "alternatieve gebeuren" zich het laatste halfjaar als een storm manifesteert — meer dan schrikbarend. Hij kreeg de indruk dat de vereniging steeds meer een verloren strijd voert. Hij gispte de subsidie voor het onderzoek naar alternatieve beïnvloeding van de bloeddruk. Het is een verschrikkelijke situatie...

Secretaris: Maar de commentatoren worden steeds kritischer.

De heer *C.N.M. Renckens* haakte in op de mogelijkheden van subsidies: Als we een goed voorstel hebben kunnen we subsidie vragen aan de ministers, maar welk onderzoek moet je dan doen?

De heer *Ottervanger* vreesde dat het onderzoek dat nu gaat gebeuren een krachtmeting wordt waarbij de alternatieven hun gelijk zullen willen halen.

De *secretaris*: Prof. Nelemans suggereerde ons eens te zoeken naar gevallen van duidelijk aantoonbare schade als gevolg van het optreden van alternatieve genezers. Zoals in het geval van kinderen bij wie stukken van de long moesten worden weggehaald omdat er geweigerd was antibiotica toe te passen.

De *voorzitter*: De mensen lijden schade. De verzekeringsmaatschappij kan een vordering instellen. Valt daaraan niet te denken?

Mevrouw *Uitterdijk*: Moeten we niet eens iemand aanstellen om er achter aan te zitten?

Voorzitter: De inspectie voor de volksgezondheid heeft die taak.

De heer E. Verbiest, Antwerpen, constateerde dat er in België geen vergelijkbare vereniging bestaat. Daarom is hij hier lid. Er zijn hier meer kwakzalvers dan in Vlaanderen, meende hij. En hij durfde de stelling aan: "Hoe hoger het peil der geneeskunde, hoe meer kwakzalvers". Het verbaasde hem dat wetenschappelijk gevormde mensen als Defares en Van der Schaar zich met alternatieve geneeswijzen inlaten.

Dr. *Miller* vroeg tenslotte of de vereniging niet eens met een infomatiestand moet komen bij "Paravisie".

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881

Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam: tel. 010-4187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: H.A.M. Voorbij, Vinkeveen
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam
D. Uitterdijk, Medemblik

Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen Kwakzalverij, Medemblik.
De **contributie** bedraagt thans *f* 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen *f* 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal *f* 100.

PARANORMALE VERSCHIJNSELEN ONDER DE LOEP BIJ FYSICI

Het onderzoek naar paranormale verschijnselen heeft in de laatste decennia een andere koers genomen. Het is niet langer het werk van psychologen. Nu buigen de fysici zich over verschijnselen waarvoor zo hier en daar zo gretig uit Shakespeares Hamlet wordt geciteerd: There are more things in heaven and earth, Horatio, than are dreamt of in your philosophy.

Nuchtere mensen van de wetenschap derhalve die zich buigen over verschijnselen als telepathie, helderziendheid, de gave van het voorspellen, de psychokinese... verschijnselen thans samen vaak aangeduid met de Griekse letter psi. Ook allemaal verschijnselen die zich lenen voor een experimentele benadering. Dit in tegenstelling tot zaken als astrologie, Ufo, meditatie, voortbestaan na de dood.

Tijdens de op zaterdag 19 april in het Utrechtse Diakonessenhuis gehouden vergadering van de Vereniging tegen de Kwakzalverij hebben de vrij talrijke aanwezigen geboeid kunnen luisteren naar de voordracht van een fysicus die zich met deze experimenten heeft bezig gehouden: dr. ir. J.M. Houtkooper. De heer Houtkooper is natuurkundig ingenieur (Delft) en is al zestien jaar werkzaam als statisticus. Hij is thans verbonden aan de subfaculteit der geneeskunde van de Universiteit van Amsterdam. Hij heeft zich bezig gehouden met parapsychologisch onderzoek en is te Utrecht gepromoveerd bij prof. dr. Martin Johnson tot doctor in de sociale wetenschappen. Zoals men weet is prof. Johnson gewoon hoogleraar in de parapsychologie.

Het schudden van de kaarten

Sinds een jaar of vijftig worden al experimenten gedaan met een pak kaarten, de z.g. Zenerkaarten met vijf verschillende symbolen. Het gaat er dan om dat de proefpersoon moet raden welk symbool te voorschijn komt na het schudden van de kaarten. Maar de factor van het schudden is al weinig bevredigend. De herhaalbaarheid bij succesvolle experimenten laat te wensen over. Er is overigens in de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Duitsland en Nederland al het nodige gepubliceerd over deze experimenten met de Zenerkaarten waaraan in het bijzonder de naam van de Amerikaanse onderzoeker J.B. Rhine is verbonden. Een goede verklaring is er er niet uit gekomen, de jaren lang voorgezette exprimenten hebben geen sluitende theorie opgeleverd.

Het is aannemelijk dat we er verkeerd tegen aankijken", stelt dr. ir. Houtkooper. De theorie behoort een verklaring te geven en wellicht nieuwe verschijnselen te voorspellen.

Hij geeft de volgende definities: *Esp* (extra sensory perception) is de kennis van of een reactie op een externe gebeurtenis of invloed die niet waarneembaar is via bekende sensorische kanalen. *Psychokinese* is de invloed van de "geest" op externe objecten of processen zonder de tussenkomst van bekende natuurkundige krachten of wisselwerkingen.

Kruis of munt per computer

In de natuurkunde zijn geen aanwijzingen te vinden voor krachten die Esp of psychokinese zouden verklaren. Spreker voerde zijn gehoor mee naar de quantummechanica die ten grondslag ligt aan zijn experimenten, uitgevoerd met een computer waarbij de geworpen "dobbelsteen" plaats heeft gemaakt voor het kruis of munt. De "dobbelsteen" wordt eerst geworpen en vervolgens bedekt met een "beker". Eerst dan komt de proefpersoon in actie voor een beïnvloeding terug in de tijd. Men is tien jaar geleden begonnen met experimenten op het terrein van de retro-actieve psychokinese.

"Er zijn", aldus Houtkooper, "goede aanwijzingen dat dit bestaat". Bij het "kruis of munt" is de uitkomst niet 50 pct. maar 52 pct bij tienduizenden gebeurtenissen. Op 5120 experimenten "kruis of munt", met de computer uitgevoerd werd een score bereikt van 52,85 pct.

Een conclusie die onder de aanwezigen de nodige

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

vragen opriep. De heer C.N.M. Renckens waarschuwde voor de waarde te hechten aan statistische significantie. Het experiment moet in verschillende instituten herhaalbaar zijn en tot hetzelfde resultaat leiden. Dr. ir. Houtkooper: Dit resultaat staat niet alleen. Ik geef toe dat er experimenten zijn gedaan die de literatuur niet hebben gehaald.

Oplossing in de quantummechanica?

Er was ook nog enige discussie over het onderwerp gezien vanuit de quantum-mechanica en de theorieën van Nobelprijswinnaar W. Heisenberg (de matrix-mechanica) Vanuit de quantummechanica is er volgens de inleider enige mogelijkheid om tot een verklaring van het verschijnsel dat zich bij de experimenten openbaarde te komen.

"Wat wil men hier nu mee?" verzuchtte een ander lid van onze Vereniging, de heer Ottervanger tot slot.

In de practijk is er, dunkt ons, weinig mee aan te vangen. Wanneer het observationele paradigma, zoals dr. ir. Houtkooper het noemt, tot een bevestiging van het verschijnsel van de retro-actieve psychokinese leidt van nog geen 3 pct is het heel duidelijk dat allen die zich bij hun genezers-activiteiten op hun paranormale vermogens beroepen geen voet hebben om op te staan.

Laat ons nu even voor de geest halen een genezerik die op paranormale wijze een diagnose poogt te stellen. Die zou, aangenomen dat helderziendheid aan dezelfde wetten is onderworpen als de retro-actieve psychokinese — wat helemaal niet is bewezen! — bij een keuze uit zeg zo'n honderd mogelijkheden een kans hebben goed te raden van één plus 0,03 pct. op de honderd....

"ONBEVOEGD" STRAKS WELLICHT TOEGESTAAN

Op de valreep, vlak voor de verkiezingen van de 21ste mei, hebben staatssecretaris Van der Reijden (volksgezondheid) en minister van justitie Korthals Altes een voorstel van wet ingediend waarbij het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst niet langer verboden is. Die onbevoegde uitoefening wordt thans nauwelijks meer vervolgd, zodat er in de practijk niet zo heel veel zal veranderen. Maar wèl wordt het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst door dit wetsvoorstel gesanctioneerd: met mág allemaal, charlatans mogen op het goedgelovig publiek worden losgelaten en alleen bij aantoonbare schade kan straf volgen. Als het bewijs maar te leveren is! En wie is de dupe? Het publiek!

Dit voorstel van wet "op de beroepen in de individuele gezondheidszorg" (BIG) behelst ook een modernisering van het medisch tuchtrecht en een stelsel van titelbescherming. Naast dertien al wettelijk geregelde beroepen komen nog drie beroepen in aanmerking voor wettelijke bescherming: klinisch chemicus, klinisch psycholoog en psychotherapeut.

Er komt een strafbepaling voor ondeskundigen die schade aan de gezondheid van een patiënt veroorzaken. Het valt te hopen dat deze strafbepaling zo ruim wordt geredigeerd dat zij inderdaad effect sorteert. Bepaalde handelingen worden voor onbevoegden verboden. Daarbij behoort ook het geven van injecties en het toedienen van een narcose.

NA TSJERNOBYL: ONBESCHAAMD PROFIJTBEJAG

Pollen "ter ondersteuning"

Toen in 1910 de komeet Halley verscheen, een gebeurtenis die destijds heel wat meer opschudding veroorzaakte dan ditmaal het geval was, werd verteld dat kwade dampen de aarde zouden bereiken wanneer de staart van de komeet passeerde. Een vindingrijke Amerikaan bracht dan ook — een iegelijk vist op zijn getij — pilletjes in de handel. Nam men die in dan was men gewaarborgd tegen de gevaarlijke dampen van de staart van de komeet. Bij onderzoek bleek dat de pillen alleen maar wat onschuldige suiker bevatten.

Een paar weinig sympathieke reacties op de lichte radio-activiteit die hier te lande werd geconstateerd tijdens het regenachtige weekend van 3 en 4 mei doen denken aan de zwendelpilletjes in het Amerika van 1910. De scientologen kwamen in Amsterdam met aanbeidingen voor een vitaminekuur en saunabaden tegen de radio-activiteit.

De stichting Voorlichting Natuurgeneeswijzen, gevestigd Slimmeweg 9 (What's in a name?!) te Amsterdam-Sloten deed ook een duit in het zakje. Deze stichting hadden wij al eerder in de peiling. (Actieblad, juni 1985) Voorzitter is H. Oswald en de stichting exploiteert een groepspractijk voor alternatieve gezondheidszorg. Op hetzelfde adres is de firma Nutramin gevestigd, die o.s. de kruidenthee van Jason Winters, een thee tegen kanker, uit Amerika invoert. In september 1984 was Oswald van de partij bij de oprichting van de Vrije Universiteit voor progressieve Geneeskunde, Velperweg 9 te Arnhem. Eerder was Oswald al Europees voorzitter van de in de Verenigde Staten opgerichte "Freedom of Choice Movement in Cancer Therapy".

Speculatie op stralingsangst

Welnu — de bovenaangeduide stichting liet in de eerste meidagen van dit jaar een nieuwsbrief verspreiden die op schandelijke wijze speculeerde op de angst van veel Nederlanders voor de gevolgen van de ramp met de kerncentrale te Tsjernobyl in de Sowjet-Unie. "De telefonische verzoeken om informatie zijn bij ons centrum zo overweldigend", beweert de Nieuwsbrief, "dat wij ons genoodzaakt voelen u van informatie te voorzien omtrent preventieve maatregelen die men kan nemen om de schadelijke gevolgen van radio-activiteit zoveel mogelijk te beperken".

Bij lichte radio-actieve neerslag wordt de volgende dosering door de stichting aanbevolen:

S.O.D. 5000: 3 x daags 1 tablet

Celavascy -A: 2 x 10 druppels per dag op een zo leeg mogelijke maag

Kelp met 225 mcg jodium per tablet: 3 x daags 1 tablet plus eventueel 1 tablet Sel.E-C. per dag.

In het geheel worden drie van dergelijke "recepten" gegeven, met de mededeling dat eventueel ter ondersteuning *Pollen* gebruikt worden. "De middelen dienen na de radio-actieve neerslag nog enige tijd te worden doorgebruikt, minimaal een maand, gezien de levensduur van de istotopen die uit de kerneentrale vrij komen".

Een "toelichting" ontbreekt niet. Daarin deze enormiteit over Celavascy (cerium, lanthaan, vanadium, scandium, Yttrium): Dit sporenelementencomplex "heeft de eigenschap de aard van de stralingen te veranderen in minder schadelijke straling".

Tenslotte wordt aangeraden veel thee te drinken omdat bij laboratoriumproeven is gebleken dat muizen die thee hadden gedronken minder kans hadden op leukemie na bestraling dan muizen die geen thee hadden gekregen.

Al met al een bedroevend staaltje van onbeschaamd profijtbejag, dat niet duidelijk genoeg kan worden gesignaleerd.

EEN BEVLOGEN VOORVECHTER

De Haagse huisarts dr. W.J. Waal is voorzitter van de commissie alternatieve geneeswijzen van de Nationale Raad voor de Volksgezondheid. Die commissie heeft een inventarisatie gemaakt van de hoofdstromingen in het alternatieve wereldje. Dr. Waal heeft daar het een en ander over medegedeeld aan Wilma Nanninga van De Telegraaf. "De alternatieve genezers hebben nog nooit zo'n bevlogen voorvechter gehad" constateert zij.

Een miljoen mensen maakt jaarlijks gebruik van de zes belangrijkste alternatieve geneeswijzen: manuele therapie 300.000, homeopathie 300.000, antroposofie 200.000, natuurgeneeskunde 100.000, acupunctuur 75.000, paranormale geneeskunst 10.000. Onder de natuurgeneeswijze vallen ook zaken als drukpuntmassage, voetzoolmassage, darmspoelingen. Aldus althans de inventarisatie van de commissie van de Nationale Raad voor de Volksgezondheid.

En wat wil Waal nu? Een basisopleiding voor alternatieve genezers om de charlatans buiten spel te zetten. "Bij de gedegen alternatieve genezers bestaat een enorme behoefte aan erkenning en regulering", aldus Waal. Hij zou willen dat die basisopleiding een middelbare beroepsopleiding wordt.

Wat de bestaande opleidingen betreft blijkt de commissie van de Raad voor de volksgezondheid niet zo enthousiast. De kwaliteit varieert van zeer goed tot abominabel. Ook Waal erkent dat je met een zeer gevarieerde kwaliteit genezers zit. "Ik heb het meegemaakt dat een suikerpatiënte van mij in coma raakte omdat een alternatieve natuurgenezer haar insuline had weggegooid en een streng dieet kreeg voorgeschreven".

Een ernstige zaak. Commissievoorzitter Waal ("bevlogen voorvechter van alternatieven", aldus immers de verslaggeefster van De Telegraaf) vertelt helaas niet of er nog maatregelen zijn getroffen tegen de natuurgenezer in kwestie.

Na de basisopleiding zou dan een gespecialiseerde vervolgcursus moeten worden gegeven op het gekozen alternatieve "vak"- gebied. Ook afgestudeerde artsen die zich alternatief willen bekwamen zouden zo'n vervolgcursus kunnen volgen. Over de kosten van basisopleiding en vervolgcursus en of dit niet een zware belasting zou vormen voor het onderwijsbudget van de overheid wordt niet gesproken.

— "Vooral bij mooi weer is het goed toeven in het A. Vogel Bezoekerscentrum "De Vier Jaargetijden met de kruidentuin", zo wordt ons bericht. Dit bezoekerscentrum ligt aan het Drontermeer en het bezoek wordt gekoppeld aan een rondleiding door het aanpalende laboratorium Biohorma dat de middelen van de Zwiterse koopman-kwakzalver Vogel produceert. De toegang kost niets, men krijgt een gratis kopje koffie en tot slot een leuk aandenken. In de kruidentuin bloeit de valeriaan van juni tot september. De foto laat zien hoe de menigte, jong en oud, door de kruidentuin wordt geleid. Reclame is de ziel van de negocie.

AVONDJE ALTERNATIEF — MET BEDENKINGEN

Bewijzen homeopathie? — "puinpan",
aldus Prof. Dr. P. Vroon

Avro's Televizier luidde op 21 maart het voorjaar in met een avondje alternatief. Een nieuwe lente... maar een oud en kwalijk geluid. De camera had zich begeven naar het congres van 500 alternatievelingen aangesloten bij de NOVAG, Nederlandse Organisatie van Verenigingen van Alternatieve Genezers. Die menigte vertegenwoordigde maar liefst 200 geneeswijzen!

De arts-homeopaat C. Baas verklaarde dat die geneeswijzen "gaten opvullen"; hij vond de meeste "tamelijk positief".

Th. Berkenstijn, wiens functie ons is ontgaan, zei in de camera dat er "veel kaf onder het koren is". Hij vond het kwalijk dat de mensen door alternatieven er van worden afgehouden naar een (gequalificeerde) arts te gaan. De celbioloog dr. R. van Wijk zei: Je laat zien dat er verandering is in het zachte bindweefsel. Maar of dat gecorreleerd is aan verbetering van de persoon kun je niet aantonen. (Dr. R. van Wijk kreeg onlangs de Alfred Vogelprijs voor een onderzoek dat hij zal doen naar de invloed van de vervuilingsreactie van de lichaamscel in relatie tot de reguliere geneeskunde en de natuurgeneeskunde. Maandblad tegen de Kwakzalverij, maart 1986).

De kijker hoorde vervolgens een korte opsomming van enige alternatieve technieken. Wat de magnetiseurs betreft: Nederland kan zich gelukkig prijzen met 300 van deze alternatievelingen, maar er is ook de voetzoolreflexologie, het segment elektrogram, de biologische functiediagnostiek, de iriscopie, die de landkaart van de rest van het lichsam in de iris ziet, de reflexzone rugmassage, de podo-kinesiologie... Vraag aan de man, die wel de goeroe van alternatief Nederland is genaamd, de medisch socioloog dr. C. Aakster: Hoe kom je zover dat je daar (te weten naar een van de talrijke geneeswijzen) heengaat?

Antwoord van Aakster: Een belangrijke factor is ontevredenheid of teleurstelling over de gewone geneeskunde: een behandeling die niet helpt, of van het kastje naar de muur gestuurd te worden. Vijfenzeventig procent heeft dit soort overwegingen. Maar ook op principiële gronden — gezondere geneeswijzen — zijn er mensen die voor de alternatieve genezer kiezen.

Om ongelukken te voorkomen

Hoor ook de wederpartij: dat blijkt prof. dr. P. Vroon te zijn die er op wijst dat 80 pct van de consulten van de huisartsen volksziekten betreffen: symptoombestrijding.

Dr. C.W. Aakster: Er speelt zich op deze aardbol veel meer af dan wat een wetenschappelijke verklaring mogelijk maakt.

Prof. Vroon: Wanneer mensen geloven in iets leidt dat tot de suggestie van iets. Er gebeurt ook iets in je lichaam.

Een filmpje liet hierna iets zien van de opleiding van aspirantgenezers. De academie voor reflexologie brengt de beginselen van de massage bij in een driejarige cursus van eenmaal per week. Na drie jaar is de cursist dan reflexzonetherapeut.

Commentaar van prof. Vroon: Een behoorlijke medische opleiding is noodzakelijk om ongelukken te voorkomen.

Een waar woord, die in de uitzending wel eens dubbel "onderstreept" had mogen worden. Maar eilacie. Direct daarop was het woord aan de homeopaat en iriscopist H. van Vliet met de verklaring: Het alternatieve heeft een heel eigen denkwijze. (Hm., hm,.. red. M.t.d.K.) Het is, vervolgde Van Vliet, iets heel speciaals. Zoals dieet, natuurvriendelijke geneesmiddelen. Het behoort tot de historische ontwikkeling van de alternatieven dat zij aan het totaal denken, de reguliere geneeskundigen kijken naar de ziekte. Een bekentenis van Van Vliet: Ik voel me vaak als therapeut een indringer in het huwelijk arts-specialist / patiënt. Wat de 200 geneeswijzen die tot het domein van de alternatievelingen behoren betreft merkte Van Vliet op: "Men kan niet zeggen wat er bij hoort of wat er afvalt".

Alternatief centrum

De camera voerde de kijker vervolgens naar Winterswijk waar in een leegstaande vleugel van het Elisabethziekenhuis een alternatief centrum is geprojecteerd. Dat centrum gaat veertien miljoen kosten. De initiatiefnemer, drs. A.J. van Erven verklaarde dat primair universitair geschoolde artsen aan het centrum zouden worden verbonden. Een objectieve toetsing van de alternatieve therapeuten is de bedoeling: 't is een proeftuin.

Prof. Vroon: Ze doen maar! Hij constateerde dat de reguliere geneeskunde de alternatieve behandelingswijzen steeds meer assimileert. De maatschappelijke druk is sterk toegenomen. Over de homeopathie zijn zo'n 500 publicaties verschenen. Maar de bewijzen van de homeopathie zijn voor prof. Vroon een "puinpan".

Aan het slot van de door Ria Bremer en Mark Blaisse gepresenteerde uitzending van Avro's Televizier kwam staatssecretaris drs. J.P. van der Reijden aan het woord. Hij had het over het afspraken maken met de beroepsgroep van alternatieven hoe er voor de opleiding moet worden gezorgd. Bepaalde handelwijzen moeten blijven voorbehouden aan opgeleiden. Kwaliteitscontrole is moeilijk. Een waarde-oordeel uitspreken over alternatieve geneesmiddelen... neen,

erkent de staatssecretaris, dat gaat niet. Hij voorspelde overigens dat in de komende jaren het aantal mensen die zich tot alternatieve genezers zal wenden stellig zal toenemen.

Of het heil van de volksgezondheid daarin is gelegen – met "geneesmiddelen" waarover men geen waarde-oordeel kan uitspreken, met genezers met een weinig serieuze kortstondige opleiding... daarover liet de staatssecretaris zich niet uit.

PIETER ZIET EEN VIJVERTJE IN DE IRIS

Op Tweede Paasdag kon het Nederlandse publiek genieten van tandarts-acupuncturist Bong, die op het televisiescherm was te zien, het hele lichaam van een patiënt aftastend met een meetgriffel. Want Bong doet niet zomaar aan acupunctuur: hij is actief op het terrein van de electro-acupunctuur. En zo kwam hij terecht in het Veronica-programma Heelmeesters, een "rubriek uit het Academisch Medisch Centrum te Amsterdam". Er kwam een rapport ter sprake van een commissie van de Nationale Raad voor de Volksgezondheid met een inventarisatie van de alternatieve beroeps beoefenaars. (Meer daarover in ons artikel. Een bevlogen voorvechter).

De onderzochte patiënt van electro-acupuncturist Bong hield een negatieve electrode in de hand terwijl Bong zelf de positieve meetgriffel hanteerde. "Hij heeft me doorgemeten", vertelde de patiënt. "Allerlei organen zijn geblokkeerd".

Mevrouw Thonar, arts-natuurgeneeswijze is op een heel andere wijze bezig. De hinder van een tennisarm is welbekend maar volgens mevrouw Thonar is daar wel wat aan te doen. En de kijker kreeg te zien hoe zij met een roller hele kleine gaatjes maakte in de huid van de tennisarm. Ze zegt de bloeddruppels met genoegen te zien. Door het opwekken van een ontsteking wordt het afweerstelsel gestimuleerd. Een darmreinigingskuur vergezelt deze vorm van behandeling die er, zo kon men horen in essentie op neerkomt dat men het zelfgenezend vermogen bij chronische ziekten herstelt.

Helemaal dol wordt het wanneer men de iriscopist Pieter Kuiper aan het werk ziet. Hij is aan het kijken. "Als we goed scherp stellen zien we een vijvertje in de iris". We horen iets van hart en schildklierfunctie... hormoonfunctie... Ja, die Pieter weet er wel iets van. Hij ziet ook het linkeroog en mompelt iets van verband met het hart. Dat is nog maar de diagnose. Maar hoe moet er nu genezen worden, na die iriskijkerij? Eenvoudig, hij geneest met homeopathie. Altijd raak. Pieter Kuiper is door zijn beroepsvereniging voorzien van het epitheton: gekwalificeerd.

Vraag: Je bent geen arts, maakt dat geen verschil uit? Pieter Kuiper; "Neen, in de practijk niet; ik heb in Hilversum de opleiding van het Nederlands College Natuurgeneeskunde gevolgd.* *Men ontvangt* daar de basis vakken. Ik ben afgestudeerd en ik kan nu zelfstandig een diagnose stellen".

Niet-erkende specialisatie

Vervolgens komt de orthomanuële geneeskunde aan de orde met patiënt Arjen. Een vrouwelijke arts masseert hem en zegt dat zij het bekken corrigeert. *Dat staat scheef en dat gaf aanleiding tot vage* buikklachten en hartklachten die niet op het hart waren terug te voeren. Hij had ook lage rugklachten en nekklachten. Met lichte klopjes moet het bekken wat losser komen te zitten. Op de wervelkolom is een lijn getekend met een paar bochtjes. Zo'n behandeling kost Arjen *f* 75 per keer.

De vrouwelijke arts vertelt zich meer arts dan alternatief te voelen: ik ben arts... maar beoefen een niet-erkende specialisatie.

Presentatrice: Dat waren dan vier alternatieve geneeswijzen, maar er zijn er 200!

Hoe weet je nu als patiënt waar je moet zijn bij de alternatieven?

Het antwoord luidt: op aanbeveling. Patiëntenorganisaties geven adressen van betrouwbare genezers. 't Grootste probleem is, verzekert ene Hetty van Doorn, dat de "maatschappelijke erkenning er wel is, maar dat de ziekenfondsen geen alternatieve behandelingen betalen".

Anderzijds is er zoveel vraag dat er allerlei mensen van kunnen profiteren. En hoe lang duurt het tot die door de mand vallen?

Hetty van Doorn "denkt", dat je bij de opleidingen moet beginnen. Een alternatieve genezer moet voldoen aan minimumeisen. "Zo moet het beginnen"

— Kunnen we dat binnen vijf jaar verwachten?.

— Verwachten is moeilijk.

Er wordt geconstateerd dat er al sedert 1865 tegenstand is tegen alternatieve genezers. Daar kan best nog wel tien jaar bijkomen, zo krijgt de kijker te horen...

Geen redelijk tegenspel

Het is me de voorlichting wel bij deze uitzending. Enig redelijk tegenspel ontbreekt, van het hoor — en wederhoor hebben de programmamakers van Heelmeesters blijkbaar nooit gehoord.

We noteerden nog één alternatieven kreet: De patiënten moeten de ziekenfondsen zeggen dat alternatieve behandelingen in het pakket moeten komen...

Waarop het kijkkastje naar andere zaken overschakelde; wat Avro's Televizier tien dagen eerder te berde had gebracht over de alternatieve genezers waarbij ook de andere kant van de medaille, hoewel niet bijster overtuigend, werd getoond, was toch wel van een heel wat hoger niveau. Wat Veronica deed was een onverhulde reclame voor het alternatieve circuit, zonder dat de kijker ook maar enigszins werd gewaarschuwd voor de gevaren. Ene Peter die diagnose bedrijft via een ogenkijker en dan homeo-

pathische geneesmiddelen voorschrijft.... Hij is "gekwalificeerd" en heeft een uurtarief van *f* 70 (volgende keer de helft) Gekwalificeerd ja, ja — maar onbevoegd, duidelijk onbevoegd. En zo iemand wordt losgelaten op het menselijk lichaam!

**De Nederlandse Akademie voor Natuurgeneeskunde die Pieter blijkbaar heeft bezocht organiseert sinds 1963 beroepsopleidingen te Hilversum. Volgens een advertentie in De Telegraaf van 7 juni is het een vierjarige dagopleiding "op HBO-niveau". Vijf dagen per week wordt les gegeven: medische basisvakken plm. 570 lesuren, voedingsleer plm. 270 lesuren, irisdiagnostiek plm. 270 lesuren, algemene natuurgeneeskunde, inclusief symboliek, filosofie, reflex- en afleidingstherapiën plm. 570 lesuren, klassieke homeopathie (plm. 380 lesuren), kruidengeneeskunde (plm. 270 lesuren), klassieke acupunctuur (plm. 360 lesuren). De akademie, aldus de advertentie, beheert een eigen opleidings-polikliniek, waarin de studenten hun studie met een stageperiode afsluiten. Collegegeld f* 4000 per jaar, boeken *f 1000.*

MUURVERF TEGEN DE SLAPELOOSHEID

Goed nieuws, goed nieuws, dames en heren. U behoeft niet meer heel naar het Groningse Godlinze te reizen om U een geneeskrachtig stukje kiezelsteen voor veel geld in de handen te laten drukken. In het deftige Waalre bij Eindhoven kunt U terecht bij de heren Brekelmans en Eigenberg, die zoals dat bij die omgeving past, een laboratorium hebben. Het laboratorium VMN. Daar gaat het fraai toe. Uit litho-edelstenenelementen heeft het duo Brekelmans-Eigenberg een preparaat op homeopathische basis ontwikkeld — geleerde heren "ontwikkelen" immers zoiets — dat de negatieve spanningsvelden afdoende afschermt.

Daarbij zijn we weer bijna bij de aardstralengoochelaars met hun kastjes. Ditmaal geen kastjes maar "het middel" om de "spannings velden" te lijf te gaan. "Nader onderzoek" heeft het duo geleerd dat er verschillende soorten spanningsvelden zijn: de uitstraling van mensen, die van water- en gasleidingen, psychisch achtergebleven restanten van vorige bewoners en gebruikers...

Het wordt allemaal fraai verteld in het blad Groot Eindhoven op Zondag. Eiso Eigenberg was vroeger zand-en grindexploitant. Als hobby zocht en verzamelde hij edelstenen. Na "diepgaande studie en onderzoekingen" heeft hij het nu gebracht tot lithotherapeut/radiostesist. Hij helpt mensen die met klachten bij hem komen en bij het consult concentreert hij zich sterk op een bepaalde steen. De compagnon heeft enige jaren geleden zijn kantoorbaan er aan gegeven en is nu psychometrisch diagnost/homeopaat. Hij beweert over de gave van helderziendheid te beschikken.

De service die het blad Groot Eindhoven op Zondag verleent verdient het met een levensgrote pluim te worden beloond. Het blad aarzelt niet om het antwoordnummer van het "laboratorium" te geven waar men inlichtingen kan krijgen over het bovenaangeduide preparaat. Dat wordt geleverd in poedervorm zodat men het kan mengen met bijvoorbeeld muurverf, stucpasta, tegellijm en vloerkit. Er zijn twee soorten van dit poeder om negatieve spanningsvelden af te weren. Een middel is geschikt om slapeloosheid te bestrijden, het andere fungeert als neutralisator van onlustgevoelens.

Aardig ook is het te vernemen hoe zo'n middel wel wordt gemaakt. Het is opgebouwd uit wat de heren noemen litho-elementen, zoals diamant, saffier, toermalijn, robijn, kwartsen. "De energie van deze stenen wordt onder extreem lage temperaturen in het laboratorium vrijgemaakt en op een homeopathische drager overgebracht".

Een foto in Groot Eindhoven op Zondag laat het interieur van het laboratorium zien met Eigenberg in een witte jas. Van die extreem lage temperaturen is niet zoveel te merken, Een laborante met blote armen houdt een plateautje vast, vermoedelijk met "litho-elementen". Bepaald fraai is de andere foto. Daar laat het ondernemende duo zich fotograferen voor een tabel van het periodiek systeem van elementen. "Jarenlang onderzoek" staat er bij. Vermoedelijk is die op de wand bevestigde tabel het enige wetenschappelijke "werk" waarover dit vindingrijke tweetal beschikt.

De staatssecretaris die nu zo graag het verbod van onbevoegde uitoefening van de geneeskunst ziet verdwijnen moest hier eens op werkbezoek gaan: hoe men geld uit stenen klopt.

*

— Een Belgische "vermagerings"-arts. L. uit Knokke — Heist is door de Haagse recherche geverbaliseerd wegens overtreding van de opiumwet. L. schrijft zijn patiënten capsules voor om af te vallen, waarin amfetamine zit. Dat is in Nederland verboden spul. L. hield spreekuur in een Haags hotel.

*

— Negentig paragnosten kwamen opdraven toen in het creativititietscentrum Gouden Handen te 's Heerenberg op 12 en 13 april een Feest van de Geest werd gehouden. Er kwamen 7500 belangstellenden luisteren naar wat de dames en heren hadden te vertellen. In september kan men er weer z'n feest van de geest verwachten. Tot de opmerkelijkste verschijningen behoorden ditmaal poëzie-therapeuten.

HET WONDER VAN DE PODO-KINESIOLOGIE

Meer en meer richtten alternatieven een soort groepspraktijken op, waarin zij een keur van hun vaak allerwonderlijkste geneesmethoden kunnen aanbieden. In het huis-aan-huisblad Intramedium (Amsterdam-Zuid en Amstelveen) stond een artikel over een nieuwe "polikliniek" practische natuurgeneeskunst. Gevestigd in de Achillesstraat in de hoofdstedelijke stadionbuurt.

De staf zou bestaan uit een arts homeopaat-natuurgeneeskundige, een acupuncturist, een fysiotherapeut/podekinesioloog en een fytobioloog. Met de segmentelektrografie kan men er latente ziekten met sluimerende symptomen ontdekken, zo wordt beweerd, haarden, haardziekten en stoorvelden ontdekken. De uitkomst van een dergelijk onderzoek wordt met de patiënt tijdens een z.g. intakegesprek besproken.

Voor wie niet mocht weten wat de podokinesiologie inhoudt volgt een uitleg. Bij deze methode gaat men er van uit dat bepaalde organen zich projecteren op de voetzool. Bij een aandoening raakt een orgaan aangedaan en gelijktijdig hiermee raakt een zone van de voetzool gestoord. Die zone wordt hard en pijnlijk. Maar er is wel iets tegen te doen. Een zooltje met kleine verhogingen van kurk wordt aangemeten, de zone wordt weer zacht en pijnloos en het op die plaats "geprojecteerde" orgaan wordt weer beter. Zo eenvoudig gaat dat bij de podokinesiologie.

ONFRISSE PARAGNOST

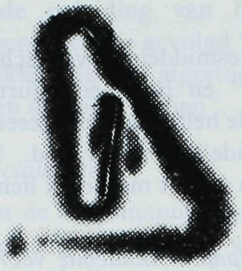
Opname in een psychiatrische kliniek is het voorland van een paragnost, die zich snorkerig "dr. P." noemt. Het betreft hier de 53-jarige Amsterdammer J.P., die naast zijn activiteiten als paragnost de branchevervaging niet schuwt en in de Beemster een sexboerderij beheert.

De man stond voor de Alkmaarse rechtbank terecht voor het plegen van ontucht met versufte patiënten en het toedienen van een slaapmiddel aan een moeder en een dochter. Hij had het slaapmiddel rohypnol heimelijk toegediend in koffie en anijsmelk toen de moeder als reactie op een huwelijksadvertentie van P. naar diens boerderij was gekomen. Toen zij vertrok bleek zij zo slaperig dat zij met de auto te water reed.

Andere slachtoffers die op dezelfde wijze waren bedwelmd werden door P. gedwongen zich uit te kleden en intimiteiten te ondergaan.

KIRLIAN-FOTOGRAFIE

De Kirlian-fotografie is een van de nieuwtjes op het brede terrein van de alternatieve raadselen. Met

Ook een verbogen paperclip kan een pracht van een "aura" te zien geven.

behulp van deze fotografische techniek zou men de menselijke "aura" kunnen fotograferen en daaraan zelfs de lichamelijke en geestelijke toestand van de betrokkene kunnen aflezen. Edoch, de natuurkundigen A. Watkins en W. Bickel van de Universiteit van Arizona hebben geëxperimenteerd met de Kirlian-fotografie. Hun conclusie die zij publiceerden in The Skeptical Inquirer is dat de aanspraken van de Kirlianaanhangers geen stand houden.

Ook een munt of een paperclip die met behulp van de Kirlian-methode wordt gefotografeerd toont een aura! In het Haarlems Dagblad troffen wij hierover een uitstekend artikel aan, ontleend aan The Skeptical Inquirer. Als een voorwerp tussen twee geleidende platen wordt gelegd waardoor een sterke elektrische stroom wordt gejaagd ontstaat een paars blauwe gloed rondom dat voorwerp. Deze gloed kan fotografisch worden vastgelegd.

De beide onderzoekers namen Kirlian-foto's van vingers van een en dezelfde proefpersoon, met tussenpozen van vijftien seconden. Er waren grote verschillen. Het is onwaarschijnlijk dat de toestand van iemand in zo korte tijd zoveel zal uiteenlopen.

*

HET WONDER

In zijn rubriek op de voorpagina van Het Parool vertelt "journaille" (Jan Vrijman) naar aanleiding van het optreden van een wondergenezer op het beeldscherm:

Zelf ben ik ook eens wonderbaarlijk genezen van een hernia die me roerloos aan het bed kluisterde. "Als u werkelijk wilt, als u werkelijk wilt kunt u nu opstaan", herhaalde de wonderdokter eindeloos en hypnotisch. En verdomd, na een half uuir richtte ik me op, stapte uit bed en wandelde door de kamer. Een aantal vrienden, telefonisch opgetrommeld, kwam verbijsterd kijken, we pakten wat flessen en glazen en bouwden een feestje. Daarna kroop ik weer in bed, kon me op slag niet meer bewegen en heb me door een conventionele, langdurige rustperiode laten herstellen.

Actieblad

SEPTEMBER 1986
97STE JAARGANG, NR. 3

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

ALTERNATIEVE BEHANDELWIJZEN: ZIJN ZE DE MOEITE VAN KRITISCHE BESTUDERING WAARD?

door C.N.M. Renckens

In het begin van de zeventiger jaren werd bij toeval ontdekt dat op het Chinese platteland frequent onvruchtbaarheid bestond bij mannen, werkzaam op de katoenplantages. Chinese artsen stelden vast dat de onvruchtbaarheid gevolg was van de verwerking van ruwe katoenzaad-olie in het voedsel. Deze olie bevatte dus kennelijk een stof die bij mannen een reversibele vorm van onvruchtbaarheid kon bewerkstelligen. De interesse voor deze stof bleek al snel zeer groot. De stof werd farmacologisch gezuiverd, kreeg een naam, gossypol, en in talrijke centra werden experimenten, op proefdieren en mensen, gestart naar de werkzaamheid en de bijwerkingen van deze stof.

Na ruim tien jaar research is geleidelijk aan een redelijk beeld ontstaan van het werkingsspectrum van dit middel. Het bewerkstelligt bij dagelijkse inname bij alle mannen een zgn. azoöspermie (geen zaadcellen meer in de zaadvloeistof). De bijwerkingen vallen mee: naast klachten over moeheid en soms vermindering van de geslachtsdrift, treden toch bij ongeveer tien procent van de gebruikers veranderingen in de mineraalstofwisseling in het bloed op. Ernstiger is dat niet bij alle mannen de vruchtbaarheid terugkeert na stoppen van het gebruik! De verwachting bij deskundigen is thans dat de stof in het Westen niet zal worden toegelaten als alternatief voor de reeds beschikbare en veiliger anticonceptie-methoden.

Wat leert ons de Gossypol-affaire?

Waarom deze geschiedenis hier zo uitvoerig geschetst? Wel, deze gossypol-affaire is hierom zo interessant, omdat zij overtuigend demonstreert dat de geneeskunde, net als vroeger trouwens, de bereidheid heeft om nieuwe zaken die zich aandienen, kritisch en serieus te onderzoeken. Het steeds weer aangedragen argument van alterneuten en kwakzalvers: dat het bewijs van de werkzaamheid (van hun methoden) dan wel niet geleverd moge zijn, maar dat dat komt omdat de officiële geneeskunde een afkeer heeft van on-orthodoxe methoden en produkten lijkt evident door de gang van zaken rond bijv. gossypol te worden ontkracht.

De klaagzang "Als er maar wat geld zou worden gestoken in onderzoek naar de werking van bijv. homeopathische producten of van bepaalde diëten, dan zouden de bewijzen heus wel snel geleverd worden" wordt volkomen ten onrechte keer op keer gezongen. Gossypol zal het waarschijnlijk niet halen, maar heeft fraai gedemonstreerd hoe grif de moderne geneeskunde ingaat op nieuwe dingen die er maar de schijn van hebben tot een bruikbare methode te kunnen uitgroeien. Hier spelen niet alleen edele motieven een rol ("de mensheid dienen"), maar ook commerciële factoren dwingen met name de geneesmiddelenindustrie tot een omnivoor absorptievermogen waarbij geen enkel produkt wordt uitgesloten.

De omzet in de anticonseptiepil beloopt miljarden guldens per jaar en vertegenwoordigt daarmee een enorm commercieel belang, zodat elk reëel alternatief alleen al om zuiver kapitalistische redenen alle aandacht zal krijgen. Aldus is zeer wel de stelling te verdedigen dat een behandelwijze, onderzoekmethode of geneesmiddel die na geruime tijd bekendheid te hebben genoten (bijv. tien tot twintig jaar) niet is opgenomen in de officiële geneeskunde gevoeglijk als definitief "alternatief" oftewel vrijwel zeker onbruikbaar kan worden beschouwd! Aldus bezien kunnen homeopathie, acupunctuur, magnetiseren, iriscopie etc. etc. ongedwongen worden verwezen naar de puinhopen van de geschiedenis van de geneeskunde.

Moderne geneeskunde: let voor u op!

Op grond van bovenstaande redenering kunnen patiënten of hun verwanten, in nood door bijv. onbehandelbare aandoeningen, en bestrijders van kwakzalverij zich ontslagen achten van de moeizame plicht om het grote scala aan alternatieve methoden metterdaad te bestuderen ("orthomoleculaire geneeskunde, onzin?" "U weet niet waar U over praat!"). Net als met Zuid-Afrika eigenlijk: je hoeft er niet geweest te zijn om bepaalde zaken op voorhand af te wijzen. De moderne geneeskunde, vooral belichaamd door wereldwijde research aan universiteiten en door een alerte geneesmiddelen-industrie met welbegrepen eigenbelang, let voor U op!

En dat is bijzonder plezierig, want hoewel de meeste alternatieve behandelwijzen "in hun praktische uitvoering van zo eenvoudige aard zijn, dat een handige zakenman zich het vakjargon snel kan eigen maken en een bloeiende praktijk gaan beginnen" (F.S.A.M. van

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel 010-4187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: H.A.M. Voorbij, Vinkeveen
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam
D. Uitterdijk, Medemblik
Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht
Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Vinkeveen.
De **contributie** bedraagt thans *f* 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen *f* 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal *f* 100.

Dam in het Rapport Commissie Alternatieve Geneeswijzen in Nederland, 1981), bestaat er een uitgebreide chaotische, vaak obscurantistische literatuur, die als theoretische basis van alle moois dienst doet. Verplichte bestudering ervan gunt men nauwelijks zijn vijand.

Vestdijk: Astrologie en wetenschap

Het bovenstaande neemt niet weg dat als er niettemin eens iemand de moeite neemt om dergelijke pseudowetenschap te analyseren er lezenswaardige publicaties kunnen ontstaan. De Nederlandse literatuur kent hiervan enkele mooie voorbeelden. Vestdijk heeft in "Astrologie en Wetenschap" de stellingen van dat systeem op gedetailleerde en welwillende wijze geanalyseerd en moest tot de conclusie komen dat de astrologie wetenschappelijk niet te verdedigen is. Karel van het Reve schreef met zijn "Het geloof der kameraden" een zeer leesbaak boek waarin hij op briljante, vaak ook amusante maar in elk geval dodelijke wijze afrekent met de overtuiging dat het Marxisme een wetenschap is waarmee de gang der geschiedenis op betrouwbare wijze is te beschrijven en voorspellen.

Op het gebied van de kwakzalverij verscheen recent een soortgelijke analyse van de iriscopie. Geen boek *maar een tijdschrift-artikel, maar er zijn dan ook* minder aanhangers van de iriscopie dan Marxisten! In een "editorial" van het gezaghebbende oogheelkundige tijdschrift "Acta Ophthalmologica" (63, 1985, pag. 1-8) schreef Lennart Berggren, hoogleraar in de oogheelkunde aan de universiteit van Uppsala in Zweden een beschouwing getiteld "Iridology, a critical review". "De geïnteresseerde lezer zij verwezen naar het oorspronkelijke artikel, maar omdat dit voor velen wellicht niet zo makkelijk te verkrijgen is, willen wij hier wat uitvoeriger uit het artikel citeren.

1880: geboorte irisdiagnostiek

De irisdiagnostiek werd in 1880 geïntroduceerd door Ignatz von Peszely. Het principe ervan is "holografisch", hetgeen betekent dat projecties van diverse lichaamsdelen vertegenwoordigd zouden zijn in, in dit geval, de iris, waardoor een *miniatuurkaart* van het lichaam ontstaat. In dit opzicht is de iriscopie vergelijkbaar met soortgelijke ideëen over de oorschelp en de voetzool.

De oorspronkelijke publicatie van Von Peszely kreeg weinig aandacht, maar werd in 1886 opnieuw naar voren gehaald in de "Homeopathische Monatblätter". De Zweedse dominee Liljequist is een tweede pionier geweest: hij schreef in 1890 een handboek van 300 pagina's, dat ook veel uitvallen naar de traditionele geneeskunde bevat. De iriscopie heeft ups en downs gekend, maar daar er in deze tijd weer veel *mensen zijn die liever een geloof hebben dan te* vertrouwen op de ratio (Berggren), bloeit de cultus weer op. In de tachtiger jaren verschenen diverse nieuwe handboeken in o.a. Duitsland, Scandinavië en de Verenigde Staten.

De moderne iriscopist bedient zich van geavanceerde apparatuur, is lid van een internationale Society en kan meedingen naar een gouden medaille voor bijzondere "wetenschappelijke" prestaties. Von Peszely kwam op het idee, dat de iris gebruikt kon worden voor de diagnostiek van ziekten, door een gebeurtenis in zijn jeugd. Hij slaagde er eens in een uil te vangen, maar brak tijdens de worsteling een van de poten van de uil. Op dat moment zag hij een verticale streep verschijnen in het oog van de uil. De bioloog Wöhlisch vond in 1957 een verklaring van het door Von Peszely waargenomen fenomeen, nl. in de typische bouw van het ooglid bij de uil. Het iriscopiehandboek van Vida en Deck (1954) noemt experimenten met fracturen bij dieren, waarbij bovenvermeld fenomeen niet kon worden bevestigd. De auteurs laten echter na de juiste conclusie te trekken. Dat bij orthopedische operaties, waarbij botten gebroken geen veranderingen in de iris optreden, wordt door de moderne iriscopist verklaard door het feit dat de narcose dit verhindert, door betreffende zenuwbanen te blokkeren (Jensen).

"Mentale sex" op de iriskaart

De moderne iriskaarten verschillen opvallend weinig van die uit 1880. De kaart van Liljequist bevatte naast *allerlei lichaamsdelen ook centra als hysterie, sexuele* perversies, epilepsie, wilskracht etc. De moderne kaart van Jensen (1980) heeft nog steeds centra als "mentale sex", bezieling, duizeligheid en mentale kracht. Berggren beschrijft hoe iriscopisten grote betekenis hechten aan allerlei varianten van de iris die als fysiologisch

beschouwd kunnen worden, terwijl de handboeken juist niets vermelden over de gegeneraliseerde ziekten die zich wel in het oog weerspiegelen zoals diabetes. sarcoidose, iritis en maligne melanomen.

Vervolgens bespreekt Berggren een aantal publicaties over proefnemingen met de iriscopie waaruit niets blijkt van de opgegeven betrouwbaarheid van de iriscopische diagnose (74% volgens Vida en Deck). Het meest onthullende is een experiment van Jancke uit 1956 waarbij van 150 patiënten de irisfoto's werden beoordeeld, niet alleen in normale positie maar ook resp 90, 180, en 270 graden gedraaid. Degene die de foto's beoordeelde was hiervan niet op de hoogte. Het percentage "correcte diagnosen" bleef, hoe de irisfoto ook gepresenteerd werd, practisch gelijk!

Iriscopie heeft geen medische waarde

Het is verleidelijk nog meer uit het uitvoerige artikel van Berggren te citeren, maar we eindigen hier met de laatste zinnen van het "abstract" van zijn artikel: "Iridology is of no medical value and might even be a potential danger to people seeking medical care. It should be exposed as a medical fraud."

Hoe, tenslotte, is het gesteld met de iriscopisten in Nederland? Wel, het lijkt ons dat het vernuft van deze groep hulpverleners wellicht het beste wordt gedemonstreerd met de volgende passage uit de hearing, tijdens welke de Commissie Alternatieve Geneeswijzen de iriscopist en homeopaat Kok ondervroeg (Rapport p. 60, Bijlage F.). De vraag luidde: hoe zou U een patiënt behandelen bij wie U met behulp van iriscopie een tumor heeft ontdekt? Niet het breedsprakige antwoord op deze toch uitsluitend als ironisch op te vatten vraag is hier interessant, als wel het feit dat de man volstrekt serieus op de vraag inging! Dan is verder commentaar overbodig. Zei Schiller niet reeds "Mit der Dummheit kämpfen Götter selbst vergebens"?

*

IN VENLO DOKEN DE AARDSTRALEN WEER EENS MET SUCCES OP!

De aardstralen zijn niet dood — ze leven nog!
In elk geval in een aardige woning in een keurig nette wijk van Venlo, met een schitterend uitzicht op de Maas. In het te Venlo verschijnende Dagblad voor Noord-Limburg wordt aan het verschijnsel een hele pagina gewijd. Een gezellig-leesbaar verhaal van Jo Schoormans. Die, dat dient met waardering te worden vermeld, nog even heeft nagetrokken hoe de wetenschap over dit fenomeen denkt. En hij citeert het rapport van de aardstralencommissie van de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen uit de jaren 1954-1955: het verschijnsel van de "aardstralen" berust op fantasie. Bij het geologisch instituut van de Universiteit krijgt Jo Schoormans het advies: Ga maar naar een occulte boekhandel.

De gesprekspartner van de aardstralen verzekert hem echter: "Je moet er béétje in geloven". En: "wij kunnen geen bewijs leveren". Wat hij wel kan leveren is een mat tegen aardstralen. De mattenman komt uit het Duitse Tönisvorst, even over de grens. En hij leverde aan de bewoonster van die aardige woning met uitzicht op de Maas een mat, die aardstralen neutraliseert.

Enthousiast over de matten

Dat is wel wat, zo'n mat. Dergelijke matten worden vervaardigd door het Duitse "Institut für Geologie und Naturheilverfahren" ergens aan het Meer van Constanz. De bewoonster van het Venlose huis heeft zelfs twee van die matten liggen.

Die bewoonster, mevrouw Van Rens verzekerde dat drie dagen nadat ze de matten in huis had gekregen ze weer kon slapen. "Na een week wou ik ze niet meer missen en na drie weken was ik de astma bijna kwijt en had ik mijn stem terug".

De matten bevatten, onder een bekleding van stof, schuimstof en volgens de man uit Tönisvorst zitten er in die schuimstof metaalplaatjes van een bepaalde samenstelling. Er wordt verderop gesproken over kussens in plaats van matten en de prijs er van blijkt zo'n paar honderd gulden te zijn.

Samen met mevrouw Van Rens heeft "meneer Schoofs" — de man uit Tönisvorst — maar meteen de werkgroep Aardstralen en wichelroedelopers te Venlo opgericht. Op het visitekaartje van Schoofs staat dat hij "geobioloog" is. Hij is van beroep landmeter maar heeft boeken gelezen over geologie en biologie. Neen, gestudeerd heeft hij niet. Hij houdt zich in hoofdzaak bezig met "stralingen" en werkt free-lance voor het genoemde Institut daar aan het Meer van Constanz.

Eerst een plankje tegen de plint

De bewoonster van de woning met het mooie uitzicht verzekert dat een internist had geopperd dat haar klachten misschien te wijten waren aan aardstralen. Daarop riep zij de hulp in van een wichelroedeloper uit Blerick. Die zei de aardstralen ontdekt te hebben. Maar hij kon ze niet weg maken. Na hem kwam er een Blericks echtpaar dat ook al aardstralen constateerde en een plankje met een metalen plaatje tegen de plint liet timmeren als afweer tegen de straling.

"Wichelroedelopers vragen tot 200 gulden voor hun inzet", aldus mevrouw Van Rens. Toen kwam Schoofs uit Tönisvorst over de vloer. In de woonkamer van mevrouw Van Rens ontdekte hij onder de tafel "een kruising van twee waterstromen". Schoofs weet ook dat die waterstromen negen meter onder de grond zitten. "Met de wichelroede in de hand heb ik mij op de waterstralen geconcentreerd en geteld "één, twee, drie, vier..." Bij *"negen"* is *de roede gaan bewegen.*

Zo eenvoudig is dat dus.

Mevrouw Van Rens bezit een boekje "Uw bed kan u doden", want als iemand boven een waterader ligt kan dat dodelijk zijn.

Wat de werkgroep betreft — die telt nu acht leden. Dat kan dus wat worden daar in Venlo.

Hermann pikt een graantje mee

Het artikel in het Dagblad van Noord-Limburg bleef niet onopgemerkt. H.W.J. den Hartog van het Nederlands Genootschap voor Radiësthesie en Radionica (NGVR) trok direct van leer. Dat genootschap zal een onderzoek instellen naar de op de markt gekomen matten (merknaam Terramed). Uit een verleden jaar al gedaan onderzoek is gebleken dat ze niet werken, aldus Den Hartog.

Den Hartog kent het volgens hem handig samengestelde boekje "Erdstrahlen" uit Langenargen aan het Meer van Constanz waar een zekere Hermann Hahnen een kuuroord exploiteert en zijn zwager de matten maakt. "Hermann Schoofs uit Tönisvorst met zijn Terra institut pikt daarbij ook een graantje mee. Den Hartog zegt dan verder nog: "Zieke mensen moeten niet hun laatste centen en de laatste hoop in dit materiaal (i.c. matten en kussens) stoppen. In Duitsland is er tot op heden niets afdoends gevonden tegen deze straling. De wichelroedelopers die men eveneens wil inschakelen, vragen veel geld per keer. "Wij, aldus Den Hartog van de NGVR vinden dat een soort van oplichting".

En de NVGR niet alleen! ...

*

WIE GELOVEN ER AAN DE WICHELROEDE?

In een al ietwat belegen zomernummer van Folia, het blad van de Universiteit van Amsterdam troffen wij nog een artikeltje aan van Ewoud Sanders over "De wichelroede in opmars". En wel met de resultaten van een onderzoek van de Nederlandse Stichting voor Statistiek, gedaan in april 1985.

Bij dit opinie-onderzoek bleek dat 42 pct. van de ondervraagden geloof hecht aan grafologie, met andere woorden dat een goede karakterbeschrijving mogelijk is op grond van iemands handschrift. Hoewel een opinie-onderzoek, en we denken nu maar even aan *de jongste verkiezingen, toch wel met enige scepsis* benaderd moet worden — er werden 813 volwassenen bij dit opinieonderzoek geënquêteerd — staan er nog wel enige onthutsende cijfers in het rapport. Zo gelooft 42 pct. dat men voorwerpen, waterbronnen en dergelijke door middel van de wichelroede kan opsporen. Ook aan het opsporen van *aardstralen* op deze manier hecht die 42 pct geloof; 31 pct. gelooft in het zien van toekomstige gebeurtenissen, 32 pct. gelooft in telepathie en 22 pct. in voorspellende dromen. Dat je dingen kunt laten gebeuren door ze maar sterk te geloven is iets wat 23 pct. van de ondervraagden gelooft.

Verbluffend vinden de onderzoekers het dat het niet de "dommen", de achterlijken, de plattelandsbewoners, de laag opgeleiden en de ouderen zijn die het meest gevoelig blijken voor het paranormale maar de hoog opgeleiden, de bewoners van grote steden en de jongeren! Bij de marktonderzoekers betitelt men deze groep als de consumptie-pioniers.

Naarmate de opleiding hoger is neemt zelfs het geloof in het paranormale toe! Om even Ewoud Sanders te citeren: "Lopen er onder de honderd volwassenen die alleen lagere school hebben genoten 39 aardstraaladepten rond, bij de groep die hoger onderwijs heeft genoten zijn dit er maar liefst 47!" Personen die behoren tot het RK of tot protestantse kerkgenootschappen geloven minder aan paranormale verschijnselen dat buitenkerkelijken. Zou het dan toch waar zijn dat naarmate de ontkerkelijking voortschrijdt het geloof in paranormale verschijnselen *en geneesmethoden groter wordt?*

Het geloof op het gebied van het paranormale vindt men vooral bij inwoners van grote steden en jongeren, buitenkerkelijk weliswaar maar met een religieuze overtuiging. En dit geloof richt zich vooral op de buitengewone vermogens van de mens, zoals handoplegging, tovenarij, telekinese. Aan ufo's hecht 14 pct. van de 813 geënquêteerden geloof; slechts 13 pct. gelooft dat de horoscopen die men in zoveel bladen aantreft meer dan amusement zijn: men denkt dat het menens is, met die sterren.

*

DE HOTELLERIE DIE OP DE GEZONDHEID MIKT

Een van de toeristische toppers van deze zomer vormden de koninklijke kastelen van de Beierse koning Ludwig II, die honderd jaar geleden door verdrinking om het leven kwam: Neuschwanstein en Hohenschwangau, gelegen in die zuidelijke strook van Beieren, tegen de Alpen aan, de Allgäu. Op het pronkkasteel Neuschwanstein heeft de koning slechts 170 dagen gewoond. Daar werd hij geobserveerd en kwam het tot een krankzinnigheidsverklaring van de vorst die zijn civiele lijst voor ruim elf miljoen had *overschreden. Aan die verspilzucht dankt men nu* overigens een attractie van de eerste rang: Neuschwanstein.

Maar in diezelfde Allgäu is natuurlijk meer te zien. En voor de gezondheidszoekers is er o.a. het Luitpoldbad, genaamd naar prins Luitpold, die na de afzetting van Ludwig II als prinsregent optrad voor 's konings opvolger Otto die in een krankzinnigegesticht werd verpleegd. Deze zwavelhoudende bron ligt in Bad Oberdorf bij Hindelang, beoosten Sonthofen, aan de voet van de Beierse Alpen.

Er is een luxueus badhotel bij deze bronnen gebouwd, maar directeur Gross bleek, toen wij zijn etablissement bezichtigden bijzonder trots op wat hij noemde zijn unieke afdeling voor personen die slecht slapen. Het bleek een groot vertrek, met een zwakke belichting, maar opvallend door stroken van glazen buizen gevuld met water waarin luchtbellen omhoogstijgen. Slaapverwekkend schouwspel. Om slaperige muziek te vinden had geen moeite gekost, maar Gross wist nog niet welke geur nu slaperig maakt. Dennegeur bleek wel voorradig maar is prikkelend. En de

Neuschwanstein, de megalomanie van een eeuw geleden

zeelucht is wat moeilijk aan te voeren.

De gasten die zich aan deze kuur willen onderwerpen liggen op een soort hangmatten met een bijzondere vering die wanneer men enige tijd ligt alleen maar meedeint op het ritme van de ademhaling. Terwijl men kijkt naar de buizen met de eentonig opstijgende luchtbellen, een zweverig zacht muziekje hoort. De reukzin moet nog even buiten beschouwing blijven.

Wie sukkelt er al niet met de "Kreislauf"?

Het hotel van het Luitpoldbad beschikt over alles wat de Duitse badgast zoekt en waartoe de Nederlander slechts met moeite is te bewegen: in Duitsland zit het bezoek aan baden trouwens in de ziekenfondspakketten en ambtenaren worden er in het bijzonder mee verwend: genezing van allerlei kwaaltjes (de "Kreislauf" ligt de doorsnee-Duitser bijzonder na aan het hart!) door verblijf in een "Kurort" met baden. Wat de "wateren" vermogen kennen wij trouwens al lang uit het rijmpje:

Reinier is met zijn stramme leden
naar Akens baden toegereden;
hij heeft er geld en zaêl en peert
in alle vrolijkheid verteerd
en is op zijn voeten weergekeerd.

Het Luitpoldbad biedt voorts de mogelijkheid voor modderbaden, we troffen er een sauna inFinse stijl in een huisje buiten het gebouw en er waren allerlei voorzieningen voor begietingen met water volgens de methode-Kneipp: alles in een overtuigend luxueuze omgeving die op zichzelf de burger al opmontert. En de koffie was er voortreffenlijk.

Die Herr Gross is trouwens een vindingrijk man. Niet alleen om zijn gasten in slaap te wiegen maar ook om zijn gasten te werven. Vorig jaar beloofde hij in de maand november elke gast die dagen van het verblijf niet in rekening te brengen dat men van het hotel door de mist de kerktoren van Hindelang — op 2 kilometer afstand — niet zou kunnen zien. Hij kreeg er wijde publiciteit mee.

Afslanken à la Hermann Schroth

In het westelijk deel van de Allgäu is het stadje Oberstaufen. En daar is een luxueus hotel dat ook al op de gezondheidsgangers mikt maar dan in het bijzonder op degenen die willen afslanken. Men volgt er de Schrothmethode die er op neer komt dat men in koude omslagen wordt gewikkeld. Als we het tenminste goed hebben begrepen. De feestelijk-kleurige brochures voor die Schroth-Kur mogen er zijn: "Grüss Gott, lieber Kurgast!" De kuur, in Oberstaufen ingevoerd in 1947 door de arts Hermann Brosig begint met de "ontslakking" van het lichaam, en het vetvrije, zoutloze en aan eiwit arme kuurdieet behoeft slechts drie tot vier weken te duren. Men mag ook wijn drinken, maar omdat de lever van de vrouw slechts de helft verdraagt mogen de dames op de "grote drinkdagen" van de kuur slechts de helft drinken voor wat betreft de wijn. Men krijgt tenslotte een menu voor een 1000-calorieën-dieet thuis mee. Johann Schroth op wiens theorieën dit alles in onze tijd is gebaseerd was 160 jaar geleden actief en een van zijn uitspraken luidt: Houdt de akker schoon dan krijgt men betere vruchten. Wie raakt niet onder de indruk van deze verheven gedachte als men met alle geweld wil afvallen?

In Oberstaufen gaat het alles nogal luxueus toe: daar getuigen behalve het — kostbaar ingerichte — hotel ook de winkels van. Voor een slankheidskuur moet men wat over hebben en de hotellerie weet er terdege op in te spelen.

*

OVER NIEHANS GESPROKEN

De man van de omstreden cellulairtherapie heet Niehans, niet Niehaus. Niehans was een Zwitserse medicus die van 1881 tot 1971 leefde en een therapie ontwikkelde door inspuiting van dierlijke cellen. Een uitleg over de celtherapie waarbij de naam Niehans verkeerd wordt gespeld vond een lid van onze vereniging, een Amsterdamse arts, op de balie van een apotheek.

Het bleek de reclame te zijn van een "Polikliniek practische natuurgeneeskunst", die gevestigd is in de Achillesstraat in Amsterdam-Zuid. Die "polikliniek" past nogal wat toe: segment-elektrografie, podokinesiologie (aanmeten van een zooltje met kleine verhogingen), fytobiologie en natuurlijk dan de celtherapie, die in het vouwblaadje de grootste aandacht krijgt.

"En niet in de laatste plaats streeft de medische staf polikliniek naar preventie, het tijdig ontdekken van stoorvelden of het voorkomen van aandoeningen". De kosten van een eerste onderzoek en een intake-gesprek bedragen *f* 55.

WIE ER MEER VAN WIL WETEN...

Een paar kranteberichtjes.

In Warmenhuizen start binnenkort een cursus astrologie voor beginners. Joke Groeneweg en Guda Jansen geven, aldus de Alkmaarse Courant, in totaal tien lessen over de grondbeginselen. De krant vindt de informatie belangrijk genoeg om er een berichtje van te maken, compleet met de prijs (*f* 85) en de telefoonnummers van Joke en Guda. Ze behoeven dus niet te adverteren.

Dat behoeven ook Rob Helwes en Karel Dansen niet, homeopathen in Haarlem die zeggen zelf nog met één been in de normale geneeskunde te staan. Zij combineren hun werk als fysiotherapeut en verpleegkundige met de klassieke homeopathie op een adres aan de Rijksstraatweg. In zijn praktijk voor fysiotherapie heeft een van de heren een aparte ruimte voor homeotherapie heeft ingericht. "Wie meer wil weten over klassieke homeopathie kan in september terecht op een EHBO-cursus homeopathie onder leiding van Karel van Dansen en Rob Helwes". Prijs *f* 25; twee telefoonnummers weer. Aldus Haarlems Dagblad.

EEUWFEEST VERENIGING HOMEOPATHIE

De Vereniging Homeopathie Nederland viert op zaterdag 11 oktober het honderdjarig bestaan. Het is een van de oudste verenigingen op dit gebied. Zij telt bijna 10.000 leden verspreid over achttien afdelingen. Merkwaardig is de constatering in een persbericht, dat de "vaak onterechte critiek" op de homeopathische geneeswijze nu verandert door de toenemende belangstelling voor alternatieve geneeswijzen, óók door de overheid.

Het eeuwfeest wordt gevierd met een uitgebreide informatiemarkt op 11 oktober in het Mercury Hotel te Nieuwegein. De Commissaris van de Koningin van de provincie Utrecht, jhr. drs. P.A.C. Beelaerts van Blokland verricht de opening.

Homeopathische artsen als dr. Vingerling, dr. Van 't Riet en drs Maas (Vrije Universiteit, Amsterdam) werken aan de informatiemarkt mee, evenals diverse fabrikanten van homeopathische middelen en de patiëntenverenigingen.

De vereniging zegt van zichzelf in een bericht aan de "damesbladen en gezondheidsbladen" "moeizaam om erkenning" te strijden.

Dat er een privaatdocent in de homeopathie aan de Vrije Universiteit is vloeit voort uit het feit dat gereformeerde predikanten veel sympathie voor deze geneeswijze hadden en het voor elkaar wisten te krijgen dat er in de statuten van de Vrije Universiteit kwam te staan dat er ook homeopathie moest worden gedoceerd. De medische faculteit heeft dat altijd naast zich neergelegd maar in 1960 heeft een lekenvereniging voor homeopathie de VU een proces aangedaan. Zo is het privaatdocentschap letterlijk afgedwongen. De eerste privaatdocent was Van 't Riet die in 1983 werd opgevolgd door H.P.J.A. Maas. In een interview vertelde Maas dat hij ieder jaar begint met een bomvolle zaal. Daar blijven ongeveer veertig studenten van over.

*

ALS GOOCHELAARS TOEKIJKEN...

Wie geregeld de BRT op de beeldbuis volgt weet dat daar sedert enige tijd een serie loopt over occulte en verwante verschijnselen. Zo kwam zondagavond 24 augustus de psychokinese aan bod, een verschijnsel dat een rol speelde in de voordracht van dr. ir. J.M. Houtkooper op 19 april te Utrecht gehouden voor leden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij (een uitvoerig verslag verscheen in ons Actieblad van juni j.l. op pagina 2 en 3).

Zondagavond 17 augustus kwam bij de Belgische televisie I het verschijnsel psychofotografie aan de orde, het maken van foto's van overledenen, waarvan de geest nog op aarde zou zijn: een vorm van spiritisme derhalve. De geleerde heer Vermeersch gaf daarop zijn commentaar. De psychofoto's waren zeer populair in de periode tussen de twee wereldoorlogen maar ook nu nog zijn er mensen die beweren dat ze, vaak met miniscule lensjes foto's van geesten die op aarde verschijnen kunnen maken. Maar bij controle steeg het aantal mislukkingen. Bij die controle werden ook goochelaars ingeschakeld! En bij strenge controle ging het helemaal niet!

*

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

ECHT OF ONECHT?

Een fors kopje "Onechte natuurgenezer opgepakt" zette het Algemeen Dagblad boven een berichtje dat de 51-jarige H.N. uit het Brabantse Rucphen was aangehouden wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. N. gaf zich — en hij is daarbij bepaald niet de enige in ons wat de geneeskundige practijk betreft zo uiterst tolerante land — uit voor natuurgenezer. Een etiket dat een horde onbevoegden zichzelf opplakt, want de natuur: dat is het èchte,ònbedorvene, nietwaar? De man uit Rucphen kan men een zekere originaliteit niet ontzeggen. Zijn practijk had hij gedoopt "Aia Ope Riba".

In Schagen was jarenlang een man actief in de pastorale practijk van de r.k. parochie die in werkelijkheid geen priester bleek te zijn. Deze man, Jozef Lucas genaamd heeft ook enkele huwelijken gesloten die nu uit het oogpunt van de kerkorde ongeldig zijn: het sacrament van het huwelijk kan alleen door een priester worden toegediend. Eerder was Lucas actief als "priester" in Julianadorp. Daar hield hij zich ook bezig met paramedische practijken. Vicaris De Groot van het bisdom Haarlem verklaarde tegenover Het Noordhollands Dagblad dat Jozef Lucas destijds niet is gedwongen uit Julianadorp te vertrekken omdat er klachten over zijn paramedische activiteiten waren binnengekomen.

*

NOG ALTIJD: HAARLEMMEROLIE

"Het is een goed produkt, dat bijna deel uitmaakt van de familie en dat geen negatieve bijverschijnselen heeft. Maar je moet niet overdrijven", vindt de fabrikant van de Haarlemmerolie R. van Dobben, die 24 jaar geleden de leiding van de firma overnam. Van Dobben wordt ten tonele gevoerd in de rubriek Mensen in zaken van Louwrens Jordaan in het Algemeen Dagblad.

Deze zwavelhoudende olie vermengd met terpentijn die bereid wordt volgens het recept van Claes Tilly uit 1696 komt tegenwoordig ook al in de handel in capsules, omdat de smaak nog erger is dan die van levertraan.

Van Dobben ontkent dat het een soort placebo is. "Placebo's hebben geen uitwerking op dieren. Die kun je geen zelfbedrog aanpraten. Toch helpt het vaak in de paardensport, om de nieren en darmen te stimuleren, zodat de dieren minder last hebben van een volle blaas en beter mesten als ze moeten draven of springen. Ook in de duivensport en voor kleine huisdieren wordt het gebruikt". Aldus de fabrikant.

De helft van de jaarlijkse produktie van dit omstreden middel, ter waarde van enkele tonnen, gaat naar de farmaceutische groothandel. De andere helft wordt uitgevoerd naar Frankrijk, Duitsland, Zuid-Amerika en midden-Afrika. De verkoop in die landen overzee is voornamelijk in de kustgebieden.

Van Dobben is mede-eigenaar van de firma C. de Koning Tilly, die gevestigd is in een rij oude panden in Haarlem en aan zes mensen werk verschaft. Vroeger werd de Haarlemmerolie volgens Van Dobben vooral uitwendig gebruikt, tegenwoordig ook inwendig. Zetpillen tegen aambeien en zalven zijn het minst gevraagd, het liefst blijkt het publiek de druppeltjes van dit onappetijtelijke spul te slikken.

*

DE VITAMINESLIKKERS

Volgens gegevens van Amerikaanse gezondheidsautoriteiten zou 11 procent van de Amerikanen minstens vijf vitaminetabletten per dag innemen. Wat een markt voor de vervaardigers van vitaminepreparaten: meer dan twintig miljoen maal vijf tabletten elke dag! Velen eten grote hoeveelheden vitaminen om gevrijwaard te zijn van ziekten — waarvoor echter geen duidelijke bewijzen ooit op tafel zijn gelegd. De Amerikaanse Food and Drugs Administration wil daar een stokje voor steken. Deze Administration heeft plannen om bepaalde vitaminepreparaten uitsluitend op recept verkrijgbaar te stellen. Daarvoor zouden vitaminen en preparaten die meer dan 150 pct. bevatten van de hoeveelheid die per dag per persoon als normaal kan worden beschouwd als-geneesmiddel moeten worden aangemerkt, dat uitsluitend op recept verkrijgbaar is.

*

MAGNETISEUR SCHOUWT EEN ZWANGERSCHAP

Hoewel de laatste menstruatie van patiënte nog maar vier weken geleden was had een magnetiseur al gedurende enkele maanden een groeiend embryo in haar baarmoeder waargenomen. Een verbluffend staaltje van helderziendheid. Bovendien wist de magnetiseur nog mede te delen dat het kind al 7 centimeter lang zou zijn. Echoscopie zou de "diagnose" gemakkelijk kunnen bevestigden, aldus de patiënte.

Bij inwendig onderzoek, vertelt de Hoornse vrouwenarts C.N.M. Renckens in Medisch Contact, werd een vaste, niet vergrote uterus gepalpeert. Het kostte de arts veel overredingskracht om de patiënte er van te overtuigen dat de magnetiseur zich echt en bij herhaling moest hebben vergist. En hij kon voorkomen dat de echoscopie werd toegepast.

Een besparing op de kosten van de gezondheidszorg kon hij denken. Maar wat leest hij daarna in de krant? "Vrijwilligers gevraagd onder patiënten met te hoge

bloeddruk voor een door WVC gesubsidieerd onderzoek naar het effect van paranormale geneeskunde op deze aandoening".

Enkele dagen later een nieuw bericht in de krant: meer dan duizend mensen hebben zich gemeld en het ministerie van WVC heeft het project gesubsidieerd met 400.000 gulden.

Wie is hier gek, vraagt de inzender in Medisch Contact zich met recht af.

SPIRITUALIST VAN HET JAAR

Wat is een spiritualist?

Als *we niet de gelukkige bezitter waren van een* nieuwe Van Dale — waar hadden we het dan wel moeten opzoeken? Spiritualist is een aanhanger van het spiritualisme. En dat is in de eerste plaats een ander woord voor spiritisme, in de tweede plaats een wereldbeschouwing waarbij de stof slechts als een eigenaardige verschijning der ziel of haar werkingen wordt beschouwd. En in de theologie is spiritualisme een benaming voor de opvattingen die het christendom als louter geestelijke kracht en werkelijkheid beschouwen en daarom afkerig zijn van zichtbare kerken.

Degenen die aan de Apeldoornse paragnost en paranormale genezer Joop van Limbeek uitroepen tot "Spiritualist van het jaar" hebben kennelijk nagelaten eens Van Dale op te slaan. Ton Schoordijk zette dan ook met grote letters in zijn rubriek "Mensen" in het Algemeen Dagblad: "Spiritualist van het jaar". De Apeldoorner krijgt dat predicaat omdat hij "zijn grote paranormale gaven" onbaatzuchtig gebruikt. De 64-jarige Van Limbeek is meer dan 25 jaar schaapherder gewest. "En in die tijd groeiden zijn gaven als paragnost en paranormaal genezer". Dat is een familiekwaal — hij heeft ook drie paranormaal begaafde familieleden. De prijs die bij de onderscheiding behoort is uitgereikt tijdens een paranormale en alternatieve manifestatie te 's-Heerenberg. De stichting Gouden Handen en Evolutie namen het initiatief tot de bekroning van Joop van Limbeek als "Spiritualist van het jaar".

NUTTIG BOEKJE

Om de consument een beetje wegwijs te maken in consumptie-artikelen met toevoegingen geeft het boekje *Weet wat je eet* een overzicht van die toevoegingen. Deze stoffen die gecodeerd zijn volgens de E-code zijn vermeld op het etiket. Dat is overigens in Nederland nog altijd niet verplicht. Tevens is in het boekje vermeld welke bijverschijnselen kunnen optreden bij het consumeren van voedingsmiddelen waarin deze hulpstoffen voorkomen. Ook wordt een verklaring gegeven van bijvoorbeeld het wat raadselachtige woord "voedingszuren". Dan zijn natuurlijke of synthetisch bereide zuren, die men o.m. gebruikt voor het inleggen van levensmiddelen in zuur of voor het verhogen van de zure smaak.

Het boekje is een uitgave van uitgeverij Quint, Cirkelserie en kwam tot stand o.a. door samenwerking met collega's van de Verbraucher-Zentrale-Hamburg. Te bestellen door het overmaken van *f* 6,50 op gironummer 2 063 016 van Quint publicaties, Eigendomweg 83, Soest.

TENSLOTTE: EEN PRIKKENDE IRISCOPIST

Uit het Brabantse Oosterhout komt de 41-jarige iriscopist M. van der D. De man is hoofdverpleegkundige A en hij geneert zich dan ook niet om injecties toe te dienen. Hij is werkzaam op het Centrum voor Natuurgeneeskunde dat in Breda is gevestigd. Onlangs stond hij terecht op verdenking in de schouder van een vrouw een infectie te hebben veroorzaakt. Dat was gebeurd in de periode tussen september 1981 en september 1982. De patiënte had pijn in de schouder. Ook andere medewerkers van het centrum dienden injecties toe, zo bleek op de zitting van de rechtbank te Breda waar Van der D. zich verantwoorden moest.

Volgens het verslag in het Brabants Nieuwsblad waren er verklaringen in het proces-verbaal opgenomen dat de verdachte meermalen dezelfde naald voor meer dan één patiënt heeft gebruikt. Soms moesten veertig personen het op dit Centrum voor Natuurgeneeskunde met één naald doen. Zo heerlijk gaat het daar alternatief toe....

De officier van justitie had prof. B. van Lingen, hoogleraar orthopedie aan de Erasmusuniversiteit te Rotterdam, als getuige-deskundige opgeroepen. Hij verklaarde dat een of meer van de injecties in de schouder met een zeer hoge mate van waarschijnlijkheid als oorzaak moeten worden aangemerkt van de etterige infecties. Hij kon geen uitsluitsel geven door welke injectie dat nu gebeurd was en op welk moment. Het is volgens de hoogleraar heel normaal dat een infectie drie maanden of een half jaar sluimert voordat zij zich openbaart. Daarbij komt dat de vrouw is ingespoten met een geneesmiddel dat in Nederland niet is geregistreerd en daarom niet is toegelaten. "Dan laad je een zware verantwoordelijkheid op je", aldus prof. Van Lingen.

De raadsman van de iriscopist had als getuige-deskundige opgeroepen de thans 79-jarige patholoog-anatoom in ruste J. Zeldenrust. Die vond dat niets er op wijst dat een en ander zich heeft voorgedaan zoals prof. Van Lingen had uiteengezet. Hij vond ook dat niets er op wees dat er iets niet deugde met de injectienaalden.

Prof. Van Lingen noemde het Centrum een **"aaneenschakeling van onbevoegd handelen"**. De verdachte voerde nog aan dat de vrouw hem had verteld dat zij door haar huisarts voor reuma werd behandeld. De vrouw zelf en haar huisarts hebben dat steeds ontkend.

De zaak is aangehouden: op verzoek van de verdediger van de iriscopist zullen ook nog een medewerker van het Centrum en een reuma-deskundige als getuige-deskundigen worden gehoord.

Actieblad

DECEMBER 1986
96STE JAARGANG, NR. 4

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

DE DUITSE "HEILPRAKTIKER" IS EEN ALTERNATIEVELING, "STAATLICHANERKANNT"

GESPREK MET EEN TEGENSTANDER, PROF.DR.E.FROMM

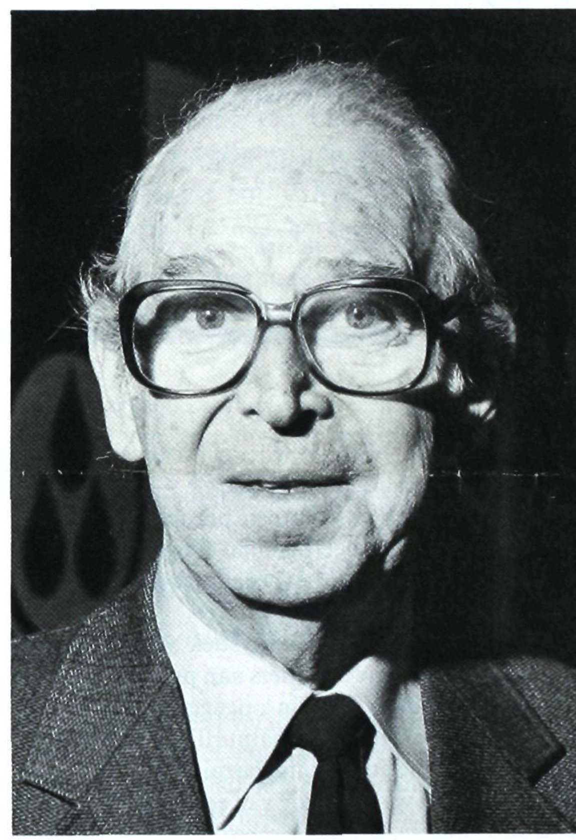
"Heilpraktiker behoeven niet te leren", zo berichtten wij in het decembernummer van ons Actieblad van vorig jaar. Deze uitlating van prof. dr. Erich Fromm over de situatie van de "alternatieve genezers" in de Bondsrepubliek heeft nogal wat publiciteit gekregen in de Duitse pers. Zij was gedaan op een persconferentie te Düsseldorf gewijd aan het congres en de tentoonstelling Medica 85. De Heilpraktiker hebben het er niet bij laten zitten en deden prof. Fromm een proces aan. Dat zij verloren hebben.

"Ik had immers gezegd: ze *behoeven* niet te leren, in tegenstelling tot de arts die de ontwikkelingen bij moet houden", zei ons prof. Fromm. Wij ontmoetten hem, wederom op een persconferentie, ditmaal voor Nederlandse en Belgische journalisten in het Utrechtse Bosch en Duin gehouden. Met als onderwerp Medica 86, te Düsseldorf.

Het is heel gemakkelijk om Heilpraktiker "staatlich anerkannt" te worden, aldus prof. Fromm, voorzitter van de Medica, ere-voorzitter van de Bondsartsenkamer en van de Duitse artsendagen. Wie zich als Heilpraktiker in de Bondsrepubliek wil vestigen moet allereerst bij een instantie een verklaring afleggen dat hij de lagere school heeft volbracht; hij mag ook niet veroordeeld zijn voor een ernstig delict en tenslotte moet hij verklaren geen vaccinaties te doen en evenmin geslachtsziekten te behandelen... Dan krijgt men de "Staatlichte Anerkennung"... "Dat is een belediging voor de opgeleide verpleegster, die ook "staatlich anerkannt" is". Bovendien meent het publiek dat dat "staatlich anerkannt" betekent dat de Heilpraktiker "staatlich" getoetst is.

- Hoe is het gegaan in de nazi-tijd?

— Rudolf Hess was de grote voorvechter van de Heilpraktiker. Maar dr. Wagner, die de nationaalsocialistische artsenorganisatie leidde wilde dat de Heilpraktiker een opleiding volgden zodat zij op de duur in de artsentstand konden opgaan. Na de ineenstorting van het "Dritte Reich" konden de Heilpraktiker met succes aanvoeren dat zij door de natio-

Prof. dr. Erich Fromm

naal-socialisten vervolgd waren: terug derhalve naar de oude regeling van "staatliche Anerkennung" en daarmee basta.

Eigenaardig is wel, aldus nog steeds onze hooggeleerde zegsman dat veel Heilpraktiker hun kinderen voor arts laten studeren. "En ik heb eens een Heilpraktiker gevraagd: Wanneer U nu zelf ziek bent aan wie van uw collega's zou U dan Uzelf toevertrouwen? Dat bleek een moeilijke vraag, die ik zelf maar heb opgelost door hem te vragen: U hebt toch in mijn ziekenhuis gelegen? Ja, dat was het geval. Hij was naar een èchte arts gegaan".

- In Nederland is een drammen aan de gang om de ziekenfondsen ook alternatieve behandelingen in het pakket te laten opnemen. Hoe denkt men daar in de Bondsrepubliek over?

— Neen, van de "Krankenkasse" moeten de Heil-

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel 010-4187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: H.A.M. Voorbij, Vinkeveen
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam
D. Uitterdijk, Medemblik
Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht
Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Vinkeveen.
De **contributie** bedraagt thans *f* 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen *f* 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal *f* 100.

praktiker niets hebben. Dat leidt tot teveel controle vrezen ze. En wat het publiek betreft — wanneer men 50 DM moet betalen voor een bezoek aan de Heilpraktiker... wel, dan heeft men in elk geval het gevoel iets voor zijn gezondheid over te hebben.

– Wie gaan er naar de Heilpraktiker?

— Och, het geloof aan de mystiek van het wonder lijkt onuitroeibaar. Veel lijders aan psychosomatische klachten, patiënten die zijn opgegeven...die stappen naar de Heilpraktiker. En natuurlijk worden telkens weer wondergenezingen uitgebazuind.

Prof. Fromm vertelde nog van een journalist die alle persconferenties van medische gebeurtenissen bijwoonde en verslagen maakte van medische congressen. Op een goede dag vond hij dat hij er nu genoeg van wist en vestigde zich als...Heilpraktiker! "Ik heb wel eens", vervolgde de hoogleraar, "aan de "Rentekassen" voorgesteld om werknemers door ziekte uitgeschakeld door Heilpraktiker die immers voorgeven alles te kunnen genezen te laten behandelen. Dat zou miljarden besparen..."

Op het ogenblik, vertelde hij verder, treedt voor de televisie een Zwitser op. Als men hem het portret toestuurt van een zieke dan behandelt hij die met een "kosmische straling". En dat op de televisie... Prof. Fromm schudde er het hoofd bij.

Tijdens de persconferentie lichtte hij het nut van de Düsseldorfse Medica 86 toe waar de huisarts kennis kan maken met de nieuwste ontwikkelingen bij allerlei specialismen. Alle medische specialismen zijn dan ook vertegenwoordigd, behalve de röntgenologie. Ook van groot belang vond hij de discussies die worden georganiseerd met patiënten zoals diabetici, lijders aan asthma en stoma-patiënten.

Overigens wordt ook aan homeopathie enige aandacht geschonken in het congresprogramma evenals aan acupunctuur. Prof. Fromm meende dat in de acupunctuur mits gehanteerd door deskundige bevoegden enige mogelijkheden schuilen. "Wij discussieren er over."

HET FIGUURPROBLEEM VAN DE BEVELANDER

De alternatieve "gezondheidszorg" vindt bij uitstek publiciteit in de huis-aan-huisbladen waar de normale scheiding tussen redactie en advertenties nauwelijks lijkt te bestaan. Maar al te vaak vindt men in huis-aan-huisbladen redactionele artikelen die regelrechte reclame betekenen voor een alternatieve behandelingswijze. Dezelfde bladen schuwen alles wat maar enigszins controversioneel kan zijn op andere terreinen politiek en godsdienst zijn taboe in de meeste huis-aan-huisbladen. Maar zo krap kijkt men niet als een alternatieveling met een mooi wonderverhaal komt aandragen... Dat "vreten" de lezers, zo wordt er gedacht.

Deze dagen sloegen wij eens enige nummers op van De Bevelander die te Goes verschijnt en in een oplage van 37.4000 exemplaren op Noord- en Zuid-Beveland in de brievenbussen wordt gestopt. Een produkt van een combinatie huis-aan-huisbladen in Zeeland gemaakt door drukkerij Vink te Axel.

Onder de advertentie van slager Schrijver op de Kreukelmarkt te Goes werd ons oog getroffen door de "Zwitserse TFM- methode, puur natuur". De kop vermeldt voorts dat wanneer men te dik is men het lichaam zichzelf moet laten afslanken (drie uitroeptekens) volgens de Thermo-fysische methode, een totaal-systeem voor afslanken en plaatselijke figuurcorrectie. Natuurlijke zelfwerkzaamheid, een aangepast voedingsadvies gecompleteerd met een ozonzuurstoftherapie.

Teveel omvangrijke centimeters

Te dik zijn zou volgens de schrijver van dit artikel niet altijd een kwestie zijn van teveel kilo's maar "een probleem van teveel omvangrijke centimeters op ongewenste plaatsen van het lichaam". Daarom is te dik zijn een figuurprobleem, leren de lezeressen van De Bevelander. De slimme afslankers leiden hieruit af dat de afslankmethode geheel op de betreffende persoon moet worden afgestemd. Dat kost natuurlijk wel extra. Allereerst een behoorlijk vooronderzoek, "de figuuranalyse". Bij de behandeling komen er ook nog speciale transparante cabines aan te pas, waar men alleen met het hoofd uitsteekt. Daarbinnen wordt dan de bewegingstherapie beoefend. Het artikel besluit met een adres in Middelburg waar men een afspraak

kan maken voor een vrijblijvende "figuuranalyse". In Nederland zouden bijna 30 instituten zijn die deze Zwitserse thermo-fysische methode toepassen. En kennelijk een bestaan vinden in een dure afslankmethode.

Met Bruno tegen de stress

In een ander nummer van De Bevelander was de voorpagina gevuld met het relaas van een zekere Bruno Leroy, een 37-jarige lekentherapeut, die de z.g. Speyermethode toepast, verder op geen enkele medische graad prat kan gaan maar wel verzekert dat hij in lange sessies al zo'n vijftien patiënten van neuroses, trauma's of fobieën heeft afgeholpen. Stress en depressies kunnen ook door de Speyer-therapie onder schot worden genomen, zo verzekert Leroy, die in Heinkenszand woont. Hij houdt zich nu eenmaal bezig met "de onkruidbestrijding in de menselijke geest".

Voor de Speyer-methode worden "therapeuten" aangeworven die zelf een Speyer-therapie hebben ondergaan. Een goedkope methode is het niet: "Speyer" zit niet in het ziekenfondspakket. "We rekenen 5% van het jaarinkomen van de patiënt(e)" alsdus Leroy. Wie als lezer van de Bevelander er iets in ziet vindt aan het slot van dit lovende artikel het telefoonnummer van de Heinkenszandse therapeut, die "zonder remmingen problemen doorzichtig wil maken". En zich passend laat fotograferen temidden van een roosterwerk van planten. Dat doorzichtig maken vergt overigens wel een blinddoek wanneer de patiënt op de sofa bij deze lekentherapeut ligt...

"EN ZOETIGHEID GING UIT VAN DEN STERKE"...

De Engelse acteur Alec Guinness heeft zijn herinneringen bijeengebracht in een boek, Blessing in Disguise dat, zoals dat met Britse biografieën zo vaak het geval is heel wat kopers en lezers heeft gevonden. Alec Guinness vertelt daarin o.a. van zijn ontmoetingen met de toen al bejaarde Sir Sidney Cockerell. In 1903 bezocht Sir Sidney graaf Tolstoy op diens vermaarde landgoed Jasnaja Poljana. Hij trof er het gezelschap in de appelboomgaard rondom de samovar waaruit zwarte thee werd geschonken en komkommers met honing etend — een bijzondere tractatie op een warme zomerdag. Honing is een natuurprodukt dat sterk tot de verbeelding spreekt bijeengegaard als het is door "de nijvere bijen". En als meer natuurprodukten is het niet zo goedkoop — de Noord-amerikaanse ahornstroop (maple sugar, sucre d'érable) — is óók een prijzig produkt.

Onlangs wijdde de Consumentengids van de Consumentenbond een test aan honing onder o.a. het hoofdje "sommige alternatieve honing te hoog verhit". Alternatieve honing? Welneen, gewone honing. Al wordt die in het alternatieve circuit hemelhoog geprezen. Er werden 23 merken/typen bloemenhoning en 13 merken/typen klaverhoning aan een test onderworpen. Plus een bakkershoning, een hoogverhitte honing, zo vloeibaar als water.

De conclusie van de test in de Consumentengids luidt: honing is een smakelijk broodbeleg, dat echter voornamelijk uit suiker bestaat. "Eet er daarom niet te veel van. Een wondermiddel tegen alle kwalen — zoals het nog wel eens wordt aanbevolen in snorkende advertenties, red. AtdK — is honing niet, al kan hij keelontsteking verlichten".

Tien honingleveranciers zoeken hun klandizie vooral in alternatieve winkels. Zeven van hen beweren op hun etiketten zonder warmte te werken. Toch blijken juist drie van hun honing te warm te behandelen. Te sterk verwarmd, zo vond de Consumentenbond uit, was de bloemenhoning van Caspar de Vries. Te sterke verwarming, zij het in mindere mate, constateerde men ook bij de bloemenhoning van Prosana en Het Zuiden en van klaverhoning van Caspar de Vries en Het Zuiden. "Koud geslingerd en koud afgevuld" vermeldt het etiket van de honingzemerij Caspar de Vries desniettemin.

Honingaanhangers wijzen vaak op een bepaalde stof in honing die het hart zou versterken. Maar al etend heeft dat geen zin — dit effect treedt uitsluitend op als een arts deze stof rechtstreeks in het bloed inspuit.

"Alles bijeengenomen is er geen enkele reden om wonderen van honing te verwachten". Maar komkommer met honing op een warme dag in de appelboomgaard kan best smakelijk zijn.

PASTOOR KNEIPP CONTRA DE ANTICLERICALEN

Op 3 november 1891 verscheen het eerste nummer van de katholieke Gazet van Antwerpen — thans wellicht het welvarendste blad van heel Vlaanderen. Al in het eerste nummer zette het blad zich heftig af tegen de liberale Brusselse concurrent, Het Laatste Nieuws van de courantier Julius Hoste, dat een sterk anti-clericale politiek voerde. En op de voorpagina van die eerste krant van de Gazet van Antwerpen had het eerste bericht al aanstonds betrekking op het Brusselse anticlericale orgaan. Het is te aardig om het onze lezers te onthouden:

O die Pastoors, die Pastoors!
De Duitse pastoor Kneipp ontvangt jaarlijks het bezoek van ruim 30.000 mensen, die hem hulp en raad komen vragen en waarvan het grootste deel verlichting of volkomen genezing bekomt. Het water is het bijzonderste geneesmiddel van die wonderdoener. Een der laatst genezene personen is een lid der millionaires (sic!) familie Rothschild.
Wat zou pastoor Kneipp emmers water mogen gebruiken om het Brussels vuilnisbladje van zijne razernij te genezen!

Met exceem naar de opbouwwerker

IN TIEN DAGEN VAN LEEK TOT VOLLEERD PSYCHOTHERAPEUT

De wonderen zijn de wereld nog niet uit: volgens de door Simon Speyer ontwikkelde methode kan een leek via een intensieve training die niet meer dan tien dagen duurt psychotherapeut worden. Speyer zelf is niet psychologisch of psychiatrisch geschoold. Hij is van huis uit Nederlander maar is naar de Verenigde Staten geëmigreerd.

Hij heeft nogal wat kennis opgestoken van een aantal academici, in wier midden hij terecht kwam — door een vergissing — tijdens zijn internering als krijgsgevangene in Sumatra. Hij was toen twintig. Hij is getooid met een doctorstitel maar voor alle zekerheid vermeldt hij in een boek van zijn hand dat in Nederland is verschenen bij, kon het anders, Ankh-Hermes te Deventer in een voetnoot: "Pas in het najaar van 1978 ontving ik mijn doctorsgraad (PR) in de gezondheidswetenschappen en psychologie van een Vrije Universiteit (non traditional) welke door de staat Californië is gemachtigd om graden te verlenen op grond van levenservaring en zelfstudie hieruit volgend".

Therapie in geïsoleerde kamer

Aan een artikel verschenen in het bijvoegsel voor wetenschap en onderwijs van NRC Handelsblad, geschreven door Jan Derksen, ontlenen wij een paar bijzonderheden over de Speyertherapie. Elders in dit nummer vermelden wij het optreden van een bewoner van het Zeeuwse Heinkenszand als Speyertherapeut. Deze therapeut, in het dagelijkse leven opbouwwerker, vertelt wat hij allemaal behandelt. Want er is meer "geestelijk bochtenwerk" dan neuroses en trauma's: relatiemoeilijkheden, gedragsproblemen, minderwaardigheidsgevoelens, ziekelijk verlegenheid, agressie, hyperventilatie, sexuele moeilijkheden, eczemen, aanhoudende hoofd- en rugpijnen, die laatste voor zover ze hun wortels hebben in de geest, aldus deze Bruno Leroy.

In 1977 is de Nederlandse Vereniging voor Speyertherapie opgericht. Volgens een informatiebrochure is de therapie een mengeling van: psychoanalyse, cybernetica, bioenergetica, hypnosetechniek en psychokatharsis. Die psychokatharsis kan soms hard aankomen. Leroy heeft er daar in Heinkenszand een extra-goed geïsoleerde kamer voor. Leroy — in tien dagen van leek naar theapeut!... — heeft bijvoorbeeld een 38-jarige vrouw "behandeld" en haar op de sofa geblinddoekt teruggevoerd naar haar kinderjaren. "Ik fungeerde daarbij als de ouder, die het kind het trauma bezorgde". De agressie richtte zich op de therapeut maar werd gesmoord in de kussens op de sofa. Daarin kan de geblinddoekte patiënt, bijten, slaan en huilen. Tel uit je winst...

De tiendaagse van Simon Speyer

De eigenlijke therapie duurt ook al tien dagen: telkens twee uur per dag. Daarna volgt in een langzamer tempo een nabehandeling. De op katharsis gerichte techniek is vergelijkbaar met die van overeenkomstige technieken in de Gestalttherapie en de gedragstherapie. Maar ze zijn wel in handen van een leek, die zijn patiënten zo te zeggen de biecht afneemt. Zonder medische beroepsgeheim, zonder de zekerheid van het kerkelijke biechtgeheim.

Opmerkelijk is dat Speyer zeer nadrukkelijk zijn patiënten selecteert. Wie moeten de deur van de Speyertherapeut voorbij lopen? Dat zijn de alcoholici en de verslaafden aan drugs. Maar ook de mensen die veel medicamenten gebruiken, die ooit opgenomen zijn geweest in een psychiatrische inrichting, patiënten die in eerste of tweedegraad familieleden hebben die krankzinnig zijn of waren, latent schizofrenen, mensen met suicide-neigingen, lichamelijk ernstig zieken, zwangere vrouwen, mediterende patiënten, patiënten onder de achttien of boven de zestig jaar, patiënten die nog elders in behandeling zijn of mannen met een extra Y-chromosoom.

Hoe moet een leek als de Speyertherapeut nu de latent schizofrenen er uit selecteren? In NRC Handelsblad gaf Jan Derksen het door Speyer voorgeschreven vragenlijstje dat de Speyertherapeut moet hanteren.

Heeft U ooit sadistische dromen?

Om te ontdekken of een toekomstig patiënt latent schizofreen is moeten de volgende vragen worden gesteld:

Heb je nooit, of heb je ooit sadistische dromen gehad of dood je regelmatig mensen of vermink of vernietig je ze in je dromen?
Welke fantasieeën heb je als je masturbeert?
Heb je ooit dagdromen over het doden van mensen of dieren of heb je bewust andere sadistische fantasieeën?
Zijn je sexuele relaties sadistisch?
Geniet je van sadisme?

De vraag: Ben je voetbalsupporter wordt er echter niet bijgesteld.

Speyer laat zich geen knollen voor citroenen verkopen en heeft de betaling van de diensten van de therapeut keurig geregeld. Vooruit betalen, die 5 pct van het inkomen! En voor elke zitting met de therapeut moet de patiënt — Speyer heeft het over patiënten, niet cliënten — een cadeautje meebrengen voor de therapeut. Krijgt de patiënt een vergoeding van de verzekering dan moet de waarde van dat geschenkje wat hoger zijn...

Brood op de therapeutenplank

Er bestaat een veelheid aan psychische stoornissen. Stoornissen die volstrekt niet worden opgeheven met een eenvoudige op katharsis gerichte therapie door een haastig opgeleide lekentherapeut die het boekje van Speyer hanteert. Het grote gevaar bestaat dat die de problemen bij een menigte van psychische stoornissen

— en stel dan als leek maar eens een duidelijke diagnose!... — alleen maar groter maakt. Wat moet bijvoorbeeld zo'n man aanvangen met een ingewikkeld verschijnsel als de hysterische neurose? Simon Speyer zelf steekt uiteraard de loftrompet van de eenvoudige therapie die zijn adepten hebben te bieden — de mensen met een achtergrond van psychologie, psychiatrie, psychiatrisch-sociaal werk...etc. hebben te veel "bagage".

Niettemin schreef prof. Bastiaans een voorwoord voor het boek van Speyer. Hij verklaart dat de goede therapeut een warm en open communicerend mens moet zijn. Maar hij wijst wel op de noodzaak van onderzoek. Edoch auteur Jan Derksen heeft nergens een studie naar het effect en het proces van de Speyertherapie kunnen vinden. Dat is blijkbaar van minder belang. Als er maar brood op de therapeutenplank komt.

Yvonne aan het woord

In de rubriek "Ter zake" van het Haarlems Dagblad troffen wij nog de vermelding aan van een nieuwe praktijk voor de Speyertherapie! Wij laten een deel van dit bericht hieronder volgen:

Yvonne Peper-Oudhoff opent op 1 december in Haarlem-Noord een praktijk voor Speyertherapie. Het betreft een alternatieve psychotherapie, die in de VS is ontwikkeld en vanaf 1962 wordt toegepast door de Nederlander *dr. Simon Speyer.* (Let op dat gebruik van de titel "dr". - red. AvdK) Het is een methode waaraan geen medicijnen te pas komen. Volgens Yvonne Peper voert de Speyertherapie — in tegenstelling tot andere therapieën — de mens terug tot zijn eigen, oorspronkelijke ik. "De emotionele problemen van nu hebben hun oorsprong in het verleden. De essentie van de behandeling berust op drie hoofdzaken: 1. het opsporen van de kern van het probleem, 2. het op het bewust niveau laten herbeleven van de trauma's en conflicten, 3. het verwerken van de bewust gemaakt traumatische informatie en verdrongen impulsen door uitgelokte reacties. Zo wordt de oorzaak van het probleem voorgoed ontdaan van zijn storende effecten en de klachten kunnen niet terugkomen. De theorie is een strikt logische en grotendeels gebaseerd op de ideeën van Freud en op de werking van natuurwetten", aldus mevrouw Peper in haar gesprek met een journalist van de Haarlemse krant.

ALTERNATIEVEN: WAAR ZIJN UW BEWIJZEN?

In een enige tijd geleden in het blad van de Universiteit van Amsterdam, Folia, verschenen interview met het hoofd van de afdeling cardiologie van het Academisch Medisch Centrum, prof. dr. A. J. Dunning geschreven door Marjan Zijlmans plukten wij het volgende:

Geef ons de gereedschappen en wij zullen het werk doen. Ik denk dat dat een mythe is. We staan voor muren van slijtage, ouderdom, ongeneeslijke chronische ziekten die we met man en macht niet kunnen slopen. Mensen willen tot iedere prijs beter worden. Ze kunnen niet de berusting opbrengen die mensen vroeger misschien tegenover het lijden hadden. Als die hoge verwachtingen niet worden vervuld, komt er geweldig veel kritiek en dan komen ook al die alternatieven. Dan wordt er gezegd: die reguliere geneeskunde heeft helemaal geen interesse voor de patiënt, die interesseert zich alleen voor de techniek. Ze lopen weg om elders hun heil te vinden. Heel begrijpelijk.

Maar het kwalijke van alternatieve geneeskunde is dat de wanhoop van mensen wordt geëxploiteerd. Mensen die door een chronische of dodelijke ziekte aan het eind van hun bestaan zijn, wordt hoop geboden die nergens op is gebaseerd.

Als je nou bedenkt dat we in Nederland tegenover 800 chirurgen zo'n 1000 gediplomeerde arts-acupuncturisten hebben en er na al die tien- of honderdduizenden behandelingen nog niet één publikatie is verschenen die áántoont dat acupunctuur bij enige aandoening helpt! Iedereen mag van mij naar de acupuncturist, maar ik zou wel graag het bewijs geleverd zien dat het bij Nederlandse patiënten enig effect heeft. Of het nu bij migraine is of bij doofheid. Ik zou zo graag eens een kleine serie gevallen zien, goed gedocumenteerd, met een controlegroep, waarin wordt aangetoond dat acupunctuur onder bepaalde condities helpt. Daar moet de alternatieve geneeskunde zelf voor zorgen. *Ik* hoef niet aan te tonen dat ie *niet* helpt. Vanuit de samenleving is er een geweldige druk. Iedere keer wordt aan de reguliere geneeskunde gevraagd, te bekijken of die alternatieven helpen. Nou, dat is hier al zo vaak gebeurd: aardstralen, celtherapie, het Moermandieet al in 1958. Steeds weer wordt aangetoond dat elk bewijs voor werkzaamheid ontbreekt. Maar dat overtuigt de gelóvigen natuurlijk niet. Als u zegt dat de roomskatholieke kerk op een historische mythe berust, zal de nieuwe bisschop van Den Bosch u dat niet in dank afnemen. Maar wat voor argumenten u ook aanvoert, u zult hem niet overtuigen, aldus prof. Dunning.

ARTS LIET WONDERCHIRURG OPTREDEN

Een schandelijk stukje bedrog met een Filippijnse "wonderchirurg" heeft een Utrechtse arts een berisping opgeleverd van het Medisch Tuchtcollege. De arts die aldus Frits Gonggrijp in De Telegraaf een natuurgeneeskundige-homeopathische practijk heeft liet de Filippijnse wonderdoener de uitzaaingen van een kankerpatiënt "verwijderen" tegen een bedrag van *f* 160,50.

Het optreden van deze Filippijnse wonderchirurgen is bekend: zij blijken uitgekookte goochelaars te zijn die met veel poespas uit het menselijk lichaam, zonder de huid te doorboren, "gezwellen" te voorschijn halen. Dat is dan dierlijk weefsel van kip of varken. Om kort te gaan — heel dit "chirurgisch" optreden is niets

anders dan een goocheltruc. Uiteraard omgeven door de nodige magische handelingen. Een soort variété, maar dan wel van bijzonder bedenkelijke aard waarvoor een arts natuurlijk geen impressario kan zijn.

Geloofde de natuurgeneeskundige-homeopathische arts nu werkelijk zelf daarin? Hij heeft te kennen gegeven zich er niet al te zeer in te hebben verdiept en hij had ook nagelaten het te voorschijn gekomen weefsel eens goed te onderzoeken. Dat was wel het gemakkelijkste wat hij kon doen — of nalaten.

De patiënt in kwestie heeft zich gericht tot de geneeskundig inspecteur in de provincie Utrecht — hij voelde zich bedrogen. De arts heeft inmiddels de relatie met de "wonderchirurg" die in Amerika woonachtig is verbroken. Bij het bepalen van de maatregel heeft, merkt Gonggrijp op, het medisch Tuchtcollege dit "minzaam in aanmerking genomen".

SAMEN ONDER ÉÉN DAK

In de loop van het volgend jaar gaat in Winterswijk een centrum open, waarvan het Algemeen Dagblad vertelde: *gangbare en alternatieve geneeswijzen onder één* dak. Van deze plannen waarvoor men ruimte heeft gevonden in het voormalige St. Elisabethsgasthuis hebben wij al eerder melding gemaakt. Het lijkt nu echter menens te worden. Er zijn nog verstrekkender plannen, namelijk om er een heel kuuroord bij op te zetten: de baden van Winterswijk?

In Nieuwerschans is men al een stapje verder met het kuuroord, waar men kennelijk geïnspireerd door de "heilzame wateren" over de grens met een investering van vele miljoenen een kuuroord bouwt. Dat heeft overigens tot nu toe als meest opzienbarend nieuwtje opgelevend dat de directeur niet zo gelukkig bleek met zijn financiële beheer.

Terug naar die andere grensplaats, Winterswijk. In het in 1987 te opemen centrum zal ook onderzoek worden gedaan, al is niet duidelijk wat er nu zal worden onderzocht. Elders wordt inmiddels onderzocht in hoeverre paranormale genezers de bloeddruk kunnen beïnvloeden maar het onderzoek naar de methode Moerman is helemaal in het slop geraakt.

Het dagbladbericht in het A.D., kennelijk van alternatieve zijde geïnspireerd spreekt voorts van de alternatieve behandeling van 10.000 patiënten per jaar. Er zullen artsen, alternatieve therapeuten en onderzoekers te werkt worden gesteld. De stichtingskosten zullen worden voorgeschoten door het streekziekenhuis Koningin Beatrix en de Rijksuniversiteit Utrecht. Kan er blijkbaar toch nog af ondanks Deetmans bezuinigingen...

K n i p s e l s, v o u w b l a d e n ?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

ONDERWIJS VOOR DE ALTERNEUTEN

Onder het kopje "Over Niehans gesproken" maakten wij melding van het bestaan van een Polikliniek voor praktische natuurgeneeskunst in de Achillesstraat in Amsterdam-Zuid. Op hetzelfde adres is ook een "Opleiding voor Natuurlijke Geneeskunst" gevestigd. Men kan daar op de Achillesstraat 85 een opleiding volgen in de homeopathie. Die duurt drie jaar — achttien zaterdagen per jaar, zodat men na 54 zaterdagen geschoold is in de Ayurvedische en westerse homeopathie. Het cursusgeld bedraagt 950 gulden per jaar.

Er zijn trouwens in de hoofdstad instellingen voor alternatieve geneesmethoden. Zij worden vermeld in de Vrije Gids, een in Amsterdam verschijnend periodiek geschrift dat in een oplage van 100.000 exemplaren wordt verspreid en dat zich vooral richt op de vrijetijdsbesteding. Bij de part-time opleidingen zijn ook het Educatief centrum voor natuurgeneeswijze en de School voor Natuurgeneeswijze actief — beide voor natuurgeneeskunde. Bij het Educatief Centrum wordt men in zes jaar opgeleid, bij de School voor Natuurgeneeswijze in 1 jaar. Dat Educatief Centrum is gevestigd op Singel 105, de School voor Natuurgeneeswijze zit op de Geldersekade tweehoog.

Ook bij de advertenties komt nog een alterneut te voorschijn, zoals de Groepspractijk voor Natuurgeneeswijze en psychotherapeutische hulpverlening aan de Shackletonstraat. De Europese Bond van Reflexologen Nederland geeft weekendcursussen in voet-reflexologie. Cursussen met niet alleen een technische maar ook een "spiritueel-psychologische" aanpak. Symbool van de Bond is een slang die kronkelt om een menselijke voet...

Cursussen in alternatieve geneeswijzen zijn er legio te volgen: behalve bij de bovengenoemde "Opleiding", "School" en "Educatief Centrum" ook bij Buurthuis De Tulp, Centrum Rafaël, Gezondheidswinkel Witte Jas, Natuurgeneeskundig Centrum Kos, de Kosmos, Nat. Gezondheid Bos en Lommer, Volksuniversiteit Amstelland en de Volksuniversiteit Leerpunt Noord... En het zou vervelend worden als we ook nog eens opsomden waar de Amsterdammer zoal cursussen kan volgen in gezondheidsvoorlichting (alternatief) en massage/reflexologie.

Een lange reeks van cursussen waar het publiek rijp wordt gemaakt voor een critiekloos geloof in alternatieve geneeswijzen. Zou er soms ook nog overheidssubsidie bij die cursussen een rol spelen?

TRIESTE ZAAK

Een ingezonden brief van J.C. Delfgaauw te Voorburg in het Algemeen Dagblad: De Vereniging Homeopathie Nederland heeft het predicaat "Koninklijke" gekregen. Dat is een trieste zaak. Jaarlijks worden

miljarden over heel de wereld uitgegeven aan medische research. Dankzij deze inspanning vordert de medische wetenschap gestaag. Maar ondertussen neemt de invloed van de kwakzalverij voortdurend toe.

Dat homeopathie kwakzalverij is kan iedere leerling van een middelbare school weten die scheikunde in zijn studiepakket heeft. De successen van de homeopathie bestaan uitsluitend in de verbeelding van de homeopathen en in die van sommige lichtgelovige patiënten, aldus J.C. Delfgaauw.

ACADEMIE VOOR ASTROLOGIE

"Het vergeten van de pil behoeft u geen zorgen te baren", zo weet "Anki" te melden aan de Steenbokken in haar horoscoop in het nieuwe blootblad Penthouse. Immers ook de lezers van een dergelijk mannenblad dienen op de hoogte te zijn van wat de sterren met hen voor hebben. En wie er niet in mocht geloven... er begint straks een Academie voor Astrologie die eens eventjes voor een gedegen opleiding in de astrologie wil zorgen: een academische opleiding. Van Dale definieert "astrologie" als volgt: leer der sterren; thans alleen in de zin van sterrenwichelarij; leer van de invloed der hemellichamen op het lot en de aanleg van de mensen; kunst van het opstellen van horoscopen.

Op 16 augustus hield de stichting Astrologisch Studie centrum, gevestigd te Zutphen, Beekstraat 33, een informatiebijeenkomst in het Rosarium-restaurant in het Amsterdamse Buitenveldert. Er waren toen twee aanmeldingen, één voor de dagopleiding, één voor de avond/weekendopleiding. Beide opleidingen gaan *f* 3500 kosten, inschrijfgeld niet meegerekend... Er zijn inmiddels nog acht à tien candidaten voor de opleiding.

Er moet ook gerekend worden bij dit alles en daarbij gaat het niet om de duiten te tellen maar om de standen van de planeten en dat zal dan op werkcolleges worden onderwezen. Het ziet er dus allemaal fijn uit — de secretaris te Amstelveen heeft zich al een postbusnummer aangeschaft: de optimist.

Een vernietigende evaluatie

Storm zal het dus niet lopen op zijn Academie... dat is wel duidelijk. Maar dat neemt niet weg dat het hardnekkige geloof aan "wat de sterren zeggen" door miljoenen wordt aanvaard als een vorm van waarheid. Waaraan men zich vastklemt. Mensen stellen zich al voor: Ik ben een boogschutter, ik ben een ram... Zij vragen zich af of het huwelijk van een kreeft en een vis wel goed kan gaan...

Duco van Weerlee besprak vorig jaar in Intermediair een Amerikaans boek waarin een wetenschappelijke evaluatie werd gegeven van de astrologie (R.B. Culver and P.A. Ianna, The Gemini Syndrome, Prometheus Books, Buffalo, New York) De twee auteurs zijn astronomen en ze geven zich moeite om aan te tonen dat het allemaal onzin is, die astrologische praatjes. "De bedenkelijke evidentie die door voorstanders wordt aangevoerd, bevat hier en daar de kiemen voor nader kosmo-bio-radio-geo-fysisch onderzoek, maar bevestigt nimmer klaar en duidelijk astrologische pretenties", aldus Van Weerle.

Vijf miljoen Amerikanen besteden jaarlijks voor een totaal bedrag van een paar honderd miljoen dollar aan astrologische consultaties. De American Astronomical Society telt enige duizenden leden en aan *astronomische* research wordt honderd miljoen dollar per jaar uitgegeven.

De maan als baarmoeder

Zet een astronoom en een astroloog aan een tafel en vraag ze op te schrijven wat ze weten van de maan. De astronoom zal allerlei bijzonderheden over deze satelliet van moeder aarde als omloopsnelheid, afstand tot de aarde, bijzonderheden over de oppervlakte en de samenstelling opschrijven, de astroloog echter gebruikt woorden als "vrouw, publiek, gevoel, gewoonte, baarmoeder, milieu"...

De planeet Mars stond vroeger voor vleselijke lust, moord en agressie, maar dat is tegenwoordig weer anders: nu — zo wil de mode het — betekent Mars impulsiviteit, assertiviteit, ja zelfs innovatie. Je moet er maar op komen!

Van Weerlee haalt ook het boek van Paul Jungschlaegel aan, van wie in 1980 verscheen "Astrologie Heute, Stimmen der Wissenschaft" (Bielefeld) Als vier oorzaken van de weerzin onder wetenschapsmensen tegen de astrologie noemt deze auteur:

1. De astrologie wordt voornamelijk door dilletanten beoefend, die beroepsmatig niet geschoold zijn en ook moreel niet gekwalificeerd voor een adviserend beroep.
2. Veel astrologen slaan een commericaal slaatje uit de angst en het bijgeloof van de domme massa.
3. Astrologen die het serieuzer aanpakken bedienen zich weinig critisch van allerlei middeleeuwse voorstellingen die achterhaald zijn.
4. Binnen de wereld van de astrologie is geen spoor te bekennen van eensgezindheid over de basisbegrippen en technieken.

Van Weerle die astrologie aanduidt als de soft drug van het rationele gemoed vermoedt dat de astrologie-nieuwe-stijl furore zou kunnen maken "binnen het gestaag groeiende alternatieve circuit, de paracultuur van yoga, en kruiden, dromen en dansen iriscopie en new age"...

KWAAL VAN DEZE TIJD

Het gebruik van "sigarettes and whisky and wild, wild women" is, schrijft Karel Knip in NRC Handelsblad niet bevorderlijk voor de gezondheid. Wat dan wel? Vage klachten en lusteloosheid kan men verdrijven door te zorgen dat het aantal negatieve ionen in de huis- of bedrijfslucht opgevoerd wordt! Men kan daartoe bijvoorbeeld een luchtionisator kopen "want je kunt er donder op zeggen dat (bij een onderzoek) te weinig negatieve ionen worden gevonden. De kwaal van deze tijd". Voor 100 gulden heeft men een handzaam tafelmodel, voor 250 gulden blaast men een complete huiskamer schoon, verzekert Knip.

Het grappige is, dat degenen die met snorkerige advertenties zulke luchtionisators aan de man, respectievelijk vrouw pogen te brengen daarbij altijd een reeks van namen van hooggeleerde heren weten op te hoesten, namen die U en mij volslagen onbekend zijn: prof. Tyczka, prof. Tchijewsky, prof. Ucha, prof. Bulatow. Fraaier kan het al niet.

*

ONDER DE WETENSCHAPPELIJKE LOEP

Alles wat er te koop is in het alternatieve zwerk heeft Paul van Dijk vastgelegd in zijn boek over (220!) alternatieve geneeswijzen in Nederland en Vlaanderen. Van deze "inventarisatie" is inmiddels de zevende druk verschenen... Belangrijker echter is de verschijning, in Duitsland, van een wetenschappelijk boek dat zich kritisch keert tegen wat dan heet *Auszenseitermethoden in der Medizin* en dat is samengesteld door Irmgard Oepen en Otto Prokop (een uitgave van de Wissenschaftliche Buchgesellschaft te Darmstadt; ISBN: 3-534-01736-6; winkelprijs 69 DM.) Zeer aanbevolen!

De samenstellers hebben hun stof in drie sectoren ingedeeld: a. De invloed van het magische denken; b. oude en nieuwe wegen op zoek naar "alternatieve" genezing; c. juridische aspecten. Natuurlijk komt de homeopathie aan de orde en wel in een artikel van 20 bladzijden van O. Prokop, hoogleraar aan de Humboldt-Universiteit te Berlijn. Het is wat de homeopathie betreft dienstig, zo betoogt Prokop, zich niet te laten beïnvloeden door hoogdravende woorden als "Ganzheitsmedizin". Er zijn nu al 170 jaar verlopen waarin de homeopathie de gelegenheid heeft gehad in elk geval één sluitend bewijs te leveren van de werking en het werkingsmechanisme van de therapie. Bergen boeken zijn verschenen om de resultaten te verheerlijken maar er is er geen enkel bij met een sluitende bewijsvoering. De homeopathie, zo verklaart prof. Prokop met nadruk, belichaamt een bijzondere aan de wetenschap vijandige categorie van denken, waarvan de pijlers niet geschraagd worden door de natuurwetenschappen.

Het boek biedt o.a. ook uitvoerige artikelen over acupunctuur de neuraaltherapie, de Krirlianfotografie, het belezen van wratten, aardstralen... Wij hopen nader op dit waardevolle boek terug te komen.

*

MOERMAN-ARTS BERISPT

Moerman-artsen beperken zich niet tot het voorschrijven van het bekende Moerman-dieet. Verre van dat. Onlangs heeft het Centraal Medisch Tuchtcollege een z.g. Moerman-arts berispt wegens verregaande onzorgvuldigheid en onkunde. De arts, zo werd vastgesteld behandelde patiënten met kanker zonder dat hij beschikte over de noodzakelijke bijzonderheden van hun ziekte en zonder dat hij een vervangend onderzoek verrichtte. "Hij werpt zich op als een in kanker gespecialiseerd behandelaar waartoe hij noch de opleiding noch de ervaringsachtergrond bezit".

Het Centraal Medisch Tuchtcollege heeft de arts op de vingers getikt omdat hij een patiënt de behandeling met cytostatica voorgeschreven door de behandelende geneesheer had afgeraden, zonder de behandelende geneesheer hiervan op de hoogte te stellen. Het is niet bij één geval gebleven. De berispte arts had ook te hoge doses voorgeschreven van een bepaalde medicijn en hij ging daarmee door ook toen was gebleken dat deze hoge dosering niet zonder gevaar was.

De arts in kwestie heeft zich in persgesprekken en in lezingen zeer ongenuanceerd en onzorgvuldig uitgelaten over de "reguliere kankertherapieën". "Als je met kanker in een ziekenhuis ligt kun je beter dood zijn", aldus citeert het Tuchtcollege de Moerman-arts aan wie ook de uitlating werd toegeschreven: "de heren medici proberen bij kanker nooit echt de ziekte te bestrijden".

Het Tuchtcollege achtte het optreden van de arts "in hoge mate verwerpelijk omdat daardoor aanmerkelijke schade kan ontstaan voor de patiënt". Toch liet men het bij een berisping en ging niet mee met de inspecteur voor de volksgezondheid die van oordeel was dat de zaak naar het gerechtshof moest worden verwezen.

*

FLAUWEKUL-PILLEN

Enige tijd geleden verscheen een advertentie in de kranten van de drogistenketen DA. Die loog er niet om. "Met honderden adviezen staan duizend DA-drogisten miljoenen Nederlanders bij in hun strijd tegen verkoudheid en griep", luidde het. De advertentie, vertelt De Volkskrant in de rubriek Dag in dag uit wekte de verontwaardiging op van apotheker Venema in Groningen. Hij keerde zich tegen de advertentie in zijn eigen maandelijks orgaan Huispost en later op uitnodiging van de lokale omroep Radio Stad Groningen. Niet alleen omdat tegen griep niets helpt, maar ook omdat de markt van flauwekul-geneesmiddelen steeds maar blijft groeien. Drogisten doen daar dapper aan mee.

Van knoflookpreparaten wordt beweerd, dat zij het "geestelijk en lichamelijk welzijn bevorderen" en dragees van algen vervaardigd "Verhogen de weerstand en geven méér energie". Dr. Vogel heeft "een homeopathische weerstandverhoger die het hele gezin helpt tegen verkoudheid en griep". Allemaal onzin en bedrog, aldus apotheker Venema. Vitamine C-tabletten? Neem liever een sinaasappel. Davitamon 10? U krijgt heus in uw eten voldoende vitamientjes. Natterman? Neem liever een dropje! De enige die er beter van wordt is de drogist zelf.

Een woordvoerder van de drogistenketen, J. Commijns verklaarde tegen De Volkskrant dat zijn bedrijf helemaal achter de geadverteerde produkten staat, maar wilde tenslotte wel toegeven dat Venema misschien toch wel een beetje gelijk heeft. "De waarheid ligt in het midden".